

BİLİŞİM SUÇLARI, İLETİŞİM VE SOSYAL MEDYA^{1*}

Dr. Atalay BAHAR
İstanbul Emniyet Müdürlüğü
atk199@hotmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-3146-1833>

ÖZ

Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler internet kullanıcılarına kendilerini ifade etme noktasında büyük olanaklar sağlarken bireylerin iletişim kurma biçimlerini de değiştirmiştir. Özellikle Web 2.0 teknolojisi ile çevrimiçi paylaşımların kolaylıkla yapılabilmesi, interaktif uygulamaların artması, yavaş yavaş bütün mecralarda etkinliğini arttırması iletişimin hızla elektronikleşmesini sağlamıştır. Akıllı telefonların çoklu ortamların kullanımına olanak sağlaması, bireylerin sosyal medya kullanım sürelerini büyük oranda arttırmıştır. İnternetin olduğu hemen her ortamda mobil cihazlarla kolayca erişilen sosyal ağlar, iletişimsel anlamda bireylere önemli fırsatlar sunarken, bu ağların bilinçsizce kullanımı negatif sonuçların doğmasına neden olmaktadır. Sosyal medyanın sağladığı görece özgürlük ortamını istismar eden çok sayıda kullanıcı, hakaret başta olmak üzere çok sayıda suçun işlenmesine sebebiyet vermektedir. “Bilişim Suçları, İletişim ve Sosyal Medya” adlı çalışma sosyal medya kullanım oranının artması ile birlikte, sosyal medya üzerinden işlenen suçların da arttığını istatistiki rakamlarla ortaya koymaya çalışmaktadır. Tarama yöntemi kullanılan çalışma sosyal medya ve suç işleme ilişkisi üzerine odaklanarak, bilinçli sosyal medya kullanımına dikkat çekmek için hazırlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Bilişim Suçları, Sosyal Medya Suçları, Sosyal Medya Dili, Sosyal Medya İletişimi, Sosyal Medya-Suç İlişkisi*

¹ Bu makale, 04 Nisan 2018 tarihinde Beykent Üniversitesinde düzenlenen Bilişim Suçları ve Uygulamada Güncel Gelişmeler Sempozyumu’nda sunulan sözlü bildirinin gözden geçirilmiş ve güncellenmiş halidir.

CYBER CRIMES, COMMUNICATION AND SOCIAL MEDIA

ABSTRACT

Developments in information and communication technologies have also changed the ways of individuals communicate while providing internet users with great opportunities to express themselves. Especially with Web 2.0 technology, online sharing can be done easily, interactive applications to increase, direction of almost all the media to increase the effectiveness of communication has quickly made it electronic. Enabling the use of multiple media by smart phones greatly increases individuals social media usage times. Social networks that are easily accessed with mobile devices in almost every environment of the internet offer important opportunities to individuals in the communicative sense, while unconscious use of these networks causes negative consequences. A large number of users who exploit the relatively freedom environment provided by social media have led to numerous crimes, leading insult. The study entitled “Cyber Crimes, Communication and Social Media” is trying to show that the crimes committed through social media are also increasing with the increase in the use of social media. The study was designed to draw attention to conscious social media use by focusing on the relationship between crime and social media.

Keywords: *Cybercrime, Social Media Crimes Social Media Language, Social Media Communication, Social Media-Crime Relationship.*

GİRİŞ

Bireyin kendini ifade etme ihtiyacı, temel gereksinimler arasında yer almaktadır. Tarihin ilk çağlarından itibaren anlamak ve anlaşılacak, toplumların en temel sorununu oluşturmaktadır. İnsanlık tarihi ilerledikçe, daha iyi bir iletişim kurma arayışı, her dönem kendisini göstermiştir. Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler, iletişim kurma biçimlerinin de değişerek, dönüşmesine neden olmaktadır. İletişim sistemlerindeki dijitalleşme, iletişimin biçim ve içeriğini de dönüştürüp, dijital iletişim olarak nitelendirebileceğimiz, yeni iletişim mecralarının doğmasına olanak vermiştir. Özellikle WEB 1.0’den WEB 2.0’a geçişle birlikte, çevrimiçi iletişimin ve interaktivitenin artması, iletişimin adeta internete taşınmasını sağlamıştır. Chat odaları ile başlayan, forumlarla devam eden bu süreç, Facebook ve Twitter’la çağ atlamıştır.

Mobil cihazların artması, akıllı telefonların ve internetin yaygınlaşması, sosyal ağların da kullanıcı sayısında, büyük ivme kazanmasına neden olmuştur. Gün içerisinde zaman kısıtlaması olmadan, aktif olarak kullanılan bu ağlar, bireylerin iletişim kurma biçimlerini de değiştirmiştir. Özellikle Facebook, Twitter ve Instagram, yüzyüze iletişimin dahi önüne geçecek kadar tehlikeli

noktaya gelmiştir. Kendini rahatlıkla ifade etme noktasında, kullanıcılara büyük avantajlar sağlayan bu ağlar, sanal iletişim olgusunun ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bireylerin, sosyalleşme adı altında yüzyüze iletişimden uzaklaşarak, sosyal medya üzerinden interaktif ve çok boyutlu olarak, kendilerini ifade etme süreçleri, çoğu zaman olumsuz sonuçları da beraberinde getirmektedir. Sosyal medyanın bilinçsizce ve kontrol dışı kullanımı, son yılların temel problemleri arasında yer alan, bilişim suçu kavramını ortaya çıkarmıştır.

Bilişim suçlarının içeriği, oldukça kapsamlı ve karmaşıktır. Bu suçlar; iletişim teknolojileri kullanılarak kişilere, topluma ve devlete karşı, kanunlarla yasaklanmış fiillerin gerçekleştirilmesi şeklinde ifade edilebilir. Bilişim alanında meydana gelen değişimler, internet bağlantılı taşınabilir modern araçların, özellikle de akıllı telefonların, tüm bilişim mecralarında rahatlıkla ve yaygın biçimde kullanılmaya başlaması, kontrol mekanizmalarının zayıflamasına ve sanal dünyada suç işlenmesine olanak sağlamıştır. Bilişim suçlarını; bilişim sistemlerinin amaç ve araç olarak kullanılması, işlenişi ve ortaya çıkardığı sonuçların büyüklüğü nispetinde diğerlerinden ayrılan, hedef odaklı kompleks bilişim suçları olarak, sınıflandırma ihtiyacı duyulmuştur.

Bilişim suçları ile yakın ilişkili bir diğer kavram da sosyal medyadır. Günümüzde esaslı bir şekilde gelişen ve değişen sosyal medya, yaşamın her noktasına temas etmektedir. Sabah uyandıklarında merak duygusu ile sosyal medya paylaşımlarına bakan bireyler, kişisel bilgilerini sıklıkla ve şeffaf bir biçimde, bu sanal ortamda paylaşmaktadırlar. Bu yönleriyle geleneksel medyaya göre daha özgün bir ortam olduğu varsayılan sosyal medya, fonksiyonları açısından birçok bileşeni olan, oldukça büyük bir yapıyı ifade etmektedir. Sosyal medya sadece bireylerin değil, tüm kamu ve özel kurumların çalışan, hedef kitle ve yönetim modeli açısından iletişimini ve etkileşimini sağlayan, çoklu ortam olarak karşımıza çıkmaktadır. Toplumsal farkındalığı artırırken ulusal, bölgesel ve uluslararası tüm olayların ve haberlerin, hızlı bir şekilde yayılmasını sağlamaktadır. Sosyal medya platformları milli birlik, beraberlik ve dayanışma konusunda önemli roller üstlenmektedir.

Platformlar hem kişiler için sosyal, ekonomik, bireysel fırsatları, hem de her türlü tehlikeye açık istismar edilebilecek olumsuzlukları, bir arada barındırmaktadır. Birçok ihtiyacı karşılaması ve eğlendirici yönleri bulunması, bireylerin sosyal medya ortamlarında uzun süre geçirmelerine neden olmaktadır. Bundan dolayı sosyal medyaya bağımlı hale gelmekte ve yalnızlaşmaktadırlar. Tüm haberleri kaynağından değil, sıkça bilgi kirliliğine rastlanan, manupile edilmeye ve propaganda malzemesi olarak kullanılmaya müsait, sosyal medyadan öğrenme alışkanlıkları belirlemeye başlamıştır.

Sosyal medyada bireylerin profilleri olduğu gibi değil olmalarını istedikleri gibi oluşturulabilmektedir. Kurgusal kimlik ve statü şüphesi, çoklu sosyal medya ortamlarını güvenilmez hale getirmektedir. Ayrıca gelişigüzel, kuralsız bir dil ve semboller kullanımı, dilimize zarar vermektedir. Yeni kuşakta sanal ortamda kullanılan bu jargonun, günlük hayata da sirayet etmesi, gerçek dünyada kuşak çatışmasına sebebiyet vermektedir. Sosyal ağların başka bir olumsuz tarafı da propagandalara, provokasyona, tahriklere ve illegal yapılanmalara ortam sağlayacak güce sahip olmasıdır.

Birçok negatif yönü izah edilmeye çalışılan sosyal mecralar, sosyal medyanın suç işlemeye oldukça elverişli bir alan olduğunu göstermeye yetmektedir. Sosyal medyada, sistematik olarak işlenen suçların sınıflandırılması, sanal ortamı içerik ve fonksiyon yönüyle kavramaya yardım etmektedir. Bu amaçla sosyal medyada işlenen suçları; vasıfları ve kanuni karşılıkları göz önüne alarak sosyal medyada; kişiye, topluma ve devlete karşı işlenen suçlar olarak tasnifi yapılmıştır.

Bilişim suçları içerisinde, sosyal medya suçları ciddi oranda yer tutmaktadır. Bunun temel sebebi, sosyal ağların suç işlemeye müsait bir zemin oluşturması ve suç işleme eğiliminde olanlar için de kullanabilecekleri, eşsiz bir bilgi hazinesine sahip olmasıdır. Sosyal medya iletişimi, suçla ilişkilendirilecek tüm risklere rağmen devam etmektedir. Bireyler gerçek hayatta suça karşı nasıl tedbir alıyorsa, bilişim sistemleri ve sosyal medya kullanımında da aynı tedbirleri almak zorundadırlar. Dünya üzerinde risk olmayan yer ve konu bulunmamaktadır. Ancak ön tedbirler olarak riski azaltmak da mümkündür. İnternet teknolojileri kullanırken tehlike oluşturan unsurlardan kaçınmak, suçtan da uzak kalma anlamına gelmektedir. Çünkü sosyal medya iletişimine imkân sağlayan internet teknolojilerinin bilinçli ve kontrollü kullanımı, gerçek hayatta olduğu gibi, sanal ortamda da olumsuzluklarla başa çıkmayı kolaylaştırmaktadır.

Suç Olgusu

Suç, varlığı arzulanmamasına rağmen gerçekleşen, toplumda ve bireyde huzursuzluk yaratan karşılığında hukuki yaptırımları olan bir kavramdır. Dünyada insan ilişkilerinin başladığı ilkel toplumlardan itibaren, çevresel faktörler, sosyo-psikolojik nedenler, güç ve itibar mücadeleleri gibi birçok sebeplerle ortaya çıkan bir olgudur. Karmaşık yapısı ve doğası gereği, toplumlara göre farklılık gösterse de dünya var olduğu sürece, suç da var olacaktır.

Suçlar; bireylere, topluma, yönetimlere, karşı bireysel ya da toplu halde işlenebilen, zaman içerisinde kapsamı ve yöntemleri çeşitlenerek büyüyen, bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Suç takip edilmesi gereken, birey ve toplum açısından önemli sorunları ve sonuçları ortaya çıkaran çekirdek bir kavramdır. [1]

Yüzyıllardan beri toplumlar, devletler suçla mücadelede aktif rol almak için çeşitli regülasyonlar ve mekanizmalar oluşturmaya çalışmışlardır. Suç işleme araç ve metotlarındaki başkalaşıma cevap vermek, önlemek, önleyemediğini yakalamak için profesyoneller yetiştirilmeye başlanmıştır. Yakalananların kamuoyu nezdinde cezasız kalmaması için de yargılanmaları neticesinde cezalandırılmaları sağlanmıştır.

Tarihsel süreçte suçun evrenselliği; her tür sosyal yapıda, her zaman var olması filozoflar, bilim insanları, konusunda ihtisas sahibi kişilerin suç üzerine ciddi çalışmalar yürütmesini beraberinde getirmiştir. Günümüzde suç-suçlu-cezalandırma parametreleri içerisinde yapılan bilimsel çalışmaların akademik derinliği, Antik çağa kadar uzanmaktadır. Suç, ile kötülük arasında doğrudan korelasyon kurulmuş, fiziki veya doğal kötülük, sosyal sonuçlardaki kötülük, iç dünyanın yansıması olan öznel kötülük olarak sınıflandırılmıştır. Öznel kötülük; sonuçlarını tahmin ederek, irade ile suçun işlenmesini kapsadığından, çalışmalarda ayrı bir önem kazanmıştır. Platon suçu ruhun bir hastalığı olarak tanımlamış ve bunun üç nedeni olduğunu ileri sürmüştür. Bunlar tutkular, haz arama alışkanlığı ve bilgisizliktir. Aristoteles, suç işleme nedenlerini, yoksulluk, devrim gibi toplumsal koşullara bağlamıştır.[2] Bundan dolayı suç hukuki olduğu kadar sosyolojik ve kriminolojik boyutları olan bir mesele olarak da görülmeye başlanmıştır.

Ortaçağ'da suç kötülüğün sembolüdür. Şeytanın zorlaması ve kötü ruhların azmettirmesi ile ortaya çıkan bir eylem olarak kabul edilmiştir. Toplum, kanunların gereği yapıldığı gibi, ceza verilen bireyin, günahlarından arındığına inandırılmak istenmiştir. Ortaçağ'da Batı Hristiyanlığını temsil eden Katolik Kilisesi, dini hakların yanısıra siyasi haklara da sahiptir ve hatta düşünce alanında kilisenin koyduğu normlar geçerlidir. Bu anlayış, suç ve ceza denklemine Ortaçağ'da nasıl bakıldığını ortaya koymuş, sonraki dönemlerde yapılan regülasyonlarda yansımaları hissedilmiştir.

Ancak Yeniçağ'da, bu tabloyu değiştirecek büyük siyasi, sosyo-ekonomik gelişmeler, yenedünya görüşü ve yaşam tarzı, suç ve ceza paradoksuna kapsamlı bakış açıları getirecek, hukuki düzenlemeler yapma ihtiyacını doğurmuştur. 19. yüzyılda suç hukuk kuralını ihlal eden bir fiil olarak, suçlu da bu kuralı isteyerek ihlal eden biri olarak değerlendirilmiş, suçlunun karşı bir kötülüğe maruz kalması ve suç işlemesi muhtemel olan kişilere de örnek olması açısından, mutlaka cezalandırılması gereken bir fiil olarak kabul edilmiştir.[3] Suç bir haksızlık, bir hukuki değer ihlali olması dolayısıyla ceza sorumluluğunun da doğması gerektiğinin altı çizilmiştir.

Günümüzde ise suçun ne olduğu, konusunda Ceza Kanunu'nda genel bir tanım bulunmamakla birlikte, doktrinde farklı yönlerden farklı tanımlar ileri sürüldüğü görülmektedir. Hukukun temel fonksiyonu, sürdürülebilir yaşam düzeni için, toplumda adalet anlayışının temin edilmesidir.[4] Dolayısıyla suç belirleyen unsur, ceza yaptırımını olmaktadır. Buradan hareketle suç, kanunun karşılığında ceza yaptırımı koyduğu, yasağa ya da emre karşı olan davranış olarak tanımlamak yanlış olmayacaktır.[5] Gelişmiş birçok ülkenin ceza yasalarında bulunun kanunilik ilkesi; cezanın sınırsız ve keyfi bir biçimde kullanılmasının önüne geçmek amacıyla oluşturulmuştur. Özetle kanunsuz suç ve ceza olmaz ve bireyler, kanunun açıkça suç saymadığı bir eylemden dolayı cezalandırılmaz.

Suç genel teorisi, kişinin ceza sorumluluğunun doğmasını sağlayan fiillerden cezalandırılabilmesi için genel ve temel unsurları belirlemekte, bu unsurların özel suç tanımlarında göstereceği özellikleri ortaya koymaktadır.[6] Bir başka ifade ile bir suçun karşılığında ceza olabilmesi ya da bir davranışın suç sayılabilmesi ve suçun bu döngü içerisindeki yapısı, suç genel teorisi kapsamında ele alınmaktadır. Bu bağlamda bireylerin davranışından sorumlu tutulabilmesinin ön koşulu, bu davranışların ceza kanununun ilgili hükümleri arasında yer almasıdır. Bu şartın dışında kalan davranışlar sosyal bilimlerin ve özellikle kriminolojinin inceleme alanına girmektedir. Sosyolojik ve psikolojik bakış açısında; suçun anatomisi, yapısı, motivasyonu vb. gibi unsurlar değerlendirilmektedir.

Bu açıklamalardan sonra genel olarak suç, insanların toplum içinde birlikte yaşamalarının temini, toplumsal düzenin devamı için korunması gereken hukuki değerleri ihlal eden belli insan davranışları (tipik haksızlıklar) olarak tanımlamak mümkündür.(URL 1) Tipik haksızlıklar günümüzde çeşitlenerek, değişerek, büyümektedir. Ceza hukuku biliminde yer alan yaptırımların dışında; küreselleşme ve teknolojinin getirdiği imkânlar ve fırsatlar, suç modellemesinde ve hukuki düzenlemelerde, ülkeleri sürekli güncelleme yapmak zorunda bırakmıştır.

Dünyanın artık global bir köy haline geldiği günümüzde; suç ve suçlu ile mücadelede reaktif yaklaşımların yanısıra proaktif çözümlere de ihtiyaç olduğu gözlenmektedir. Suç örgütlerinin, hızlı bilgi akışı ve networkler ile sınıraşan bir görünüm kazanması, yeni mücadele yöntemlerinin uygulanmasını gerekli kılmaktadır.[7] Suç ile mücadelede başarı sağlamak, kanuni düzenlemelerde ortak hükümler geliştirmek üzere, ülkesel ve bölgesel paylaşımlar yapılmaya başlanmıştır.

Küreselleşme günümüzde zihinleri bir şekilde meşgul etmektedir. Sınırların ortadan kalktığı bir dünya düzeninde sosyo-politik, toplumsal, hukuksal ve ekonomik yapılarıdaki farklılıklar ve değişimler endişe edici boyutlara ulaşmıştır. [8] Küreselleşmenin ortaya çıkardığı yüksek teknolojinin avantajları ve dezavantajları sürekli çalışma konusu haline gelmiştir. Çalışmanın spesifik konusu olan bilişim suçlarını da bu zeminde değerlendirmek rasyonel olacaktır. Çünkü bilişim suçları teknolojinin bir ürünüdür. Dijital dünya, hem bireylerin ilişkileri ve etkileşiminde kötüye kullanıma, hem de illegal faaliyetlerin gerçekleştirilmesine imkân tanımaktadır. Bu imkânlarla fırsat vermemek adına, her geçen gün hukuki düzenlemeler yapılmakta ve ihtisas birimleri oluşturulmaktadır. Bu bağlamda artık global suçlar statüsünde değerlendirilebilecek bu türden bilişim suçları ile ancak global eşgüdüm ve teknoloji paylaşımı ile mücadele edilebileceği öngörülmektedir.

Kavramsal Açından Bilişim ve Bilişim Suçları

1980'li yıllarda postmodernizmin ortaya çıkardığı yeni toplumsal anlayış ve bireyselci yaklaşımlarla birlikte, dünya hızlı bir şekilde değişmeye başlamıştır. Başlangıçta ekonomik faaliyetlerde öne çıkan küreselleşme süreci, iletişim ve bilgisayar teknolojilerinde yaşanan büyük çaplı değişim ve gelişmeler sonucu etkisini büyütüştür. Bilginin ve bilgi teknolojilerinin bu hızlı gelişimi küreselleşme ile birlikte literatüre bilgi toplumu kavramını kazandırmıştır. Bilgi toplumu hemen her konuda bilginin paylaşıldığı ve ulaşıldığı, paydaşlar ile kesintisiz ilişki kurulan bir iletişim ve etkileşim modelini ortaya çıkarmıştır. Bu bağlamda iletişim biçimleri radikal bir şekilde değişerek, gelişmiştir. Bireyler, ekonomik, kültürel, sosyal ve teknik olarak mesafe tanımaksızın, birbiriyle ve kurum kuruluşlar ile irtibat kurabilecek hale gelmişlerdir.

Bilişim teknolojilerinin temel faktörü internetin 1990 sonrası yaygınlaşmaya başlaması, bir yandan öncesi ile kıyaslanamayacak şekilde hayatı kolaylaştırmıştır. Bir yandan bireylerin, toplumların; bilgi edinme yöntemleri, yaşam biçimleri, çalışma koşulları [9], iletişim modelleri değişirken, diğer yandan beraberinde bir takım riskleri ve ihlalleri getirmiştir. Riskler kullanıcılar tarafından sosyal ağlarda ve diğer mecralarda paylaşılan bilgilerin elde edilmesi ile oluşurken, ihlaller kullanıcılar tarafından iletişim alanının kötüye kullanılması ile gerçekleştirilmektedir. Bu bağlamda sürdürülebilir gelişim ve sağladığı geniş olanaklarla, bilişim teknolojileri ve internet, çağımızın en önemli buluşu olmasının yanı sıra, suçla birlikte anılan bir olgu haline gelmiştir.

Bilişim kelimesi Fransızca kökenli informatique kelimesinin Türkçe karşılığı olan, bilginin otomasyona tabi tutulması sonucunda verinin saklanması, organize edilmesi, değerlendirilmesi, nakledilmesi ve çoğaltılması anlamına gelmektedir. [10] Türk Dil Kurumu sözlüğünde ise bilişim, “insanoğlunun teknik, ekonomik ve toplumsal alanlardaki iletişiminde kullandığı ve bilimin dayanağı olan bilginin, özellikle elektronik makineler aracılığıyla, düzenli ve ussal biçimde işlenmesi bilimi, enformatik...” (URL 2) şeklinde ifade edilmektedir. Sofistike ve kapsamlı birçok konuyu bünyesinde barındırdığından; bilişim suçları konusunda herkesin görüş birliğine vardığı bir tanımlama bulunmasa da, en geniş kabul gören tarif Avrupa Ekonomik Topluluğu Uzmanlar Komisyonu’nun, Mayıs 1983 tarihinde Paris toplantısında yaptığı tanımlamadır.

Bu tanımlamaya göre bilişim suçları; “bilgileri otomatik işleme tabi tutan veya verilerin nakline yarayan bir sistemde, gayri kanuni, gayri ahlaki veya yetki dışı gerçekleştirilen her türlü davranıştır”.(URL 3) Bir başka ifade ile bilişim suçları, tüm digital teknolojileri kullanarak gerçekleştirilen kanunsuz aktivitelerdir. Özet bir yorumla; yasal düzenlemeler ile yasaklanmış fillerin işlenmesidir. Sınırların tüm dünyada önemini yitirdiği günümüzde, hızla gelişen teknoloji sayesinde, bilişim dünyasında gerçekleştirilen, her çeşit tehdidi ve saldırıyı bilişim suçları kapsamında değerlendirmek yanlış olmayacaktır. Türk Ceza Kanunu’na 1991 tarih ve 3756 sayılı kanun ile “Bilişim Alanında Suçlar” başlığı altında on birinci bölüm olarak 525/a, 525/b, 525/c ve 525/d maddeleri eklenerek, bu alanda “bilişim suçları” terimi kullanılmıştır. 2004 tarih ve 5237 sayılı yeni Türk Ceza Kanunu da “bilişim suçlarını” Onuncu bölümde “Bilişim Alanında Suçlar” başlığı altında tanımlamıştır.

Bilişim Suçu Türleri

Teknolojik gelişmelerin artışına bağlı olarak, bilişim suçlarında da yüksek oranda çeşitlenme gözlenmektedir. Hakaret, dijital veri hırsızlığı, kişisel verilerin ele geçirilmesi, sosyal medya hesaplarının ve Web sitelerinin hacklenmesi, dolandırıcılık gibi çok sayıda bilişim suçu yaygın olarak işlenmektedir. Geleneksel yöntemlerden uzaklaşan suç, sanal ortamda çeşitlenmekte ve kontrolü güçleşmektedir.[11] Beyaz yakalı suç örgütleri ve organize suç grupları, birbirleri ile bağlantılı suçları işleme eğilimi göstermektedirler. Yetkili organların takiplerinden kurtulmak için yazılım geliştirmeden, kötü amaçlı kişisel bilgileri elde edilmesine [12] kadar birçok illegal faaliyette ortaya çıkmaktadırlar. Sürekli karmaşıklaşan bilişim teknolojileri ve internet üzerinden işlenen suçlar, uluslararası ve ulusal kurumlar ile uzmanlar tarafından farklı şekillerde kategorize edilmektedir.

İtalya'da 14 Aralık 2000 tarihinde Birleşmiş Milletler tarafından düzenlenen «Sınırlar Ötesi Organize Suçlarla Mücadelenin Önemine İşaret Edilmesi» sempozyumu bünyesinde «The Challenge of Borderless Cyber Crime» panelinde bilişim suçları tartışılmış ve çözüm önerileri üreilmeye çalışılmıştır. Bilişim Suçları; bilişim sistemlerine yetkisiz giriş, bilgisayar veya bilişim sistemlerinin hukuka aykırı olarak kullanımına engel olunması, bilişim sistemleri içerisindeki verilerin değiştirilmesi veya tahrip edilmesi, veri veya program gibi soyut birtakım değerlerin ele geçirilmesi, bilişim sistemleri ile sahtekârlık fiilleri şeklinde tasnif edilmiştir.[13] 23 Kasım 2001'de Macaristan'da imzalanan Avrupa Konseyi Siber Suç Sözleşmesi'ne göre bilişim suçları; bilgisayar veri veya sistemlerinin gizliliği, bütünlüğü ve kullanıma açık bulunmasına yönelik suçlar, bilgisayarlarla ilişkili suçlar, içerikle ilişkili suçlar ve fikri mülkiyet haklarının ihlali ile ilgili suçlar olarak sınıflandırılmıştır. (URL 4)

Genel itibariyle Bilişim suçlarının tasnifi konusundaki yaklaşımlar incelendiğinde, ayırımın bilişim teknolojilerinin amaç ve araç olarak kullanılmasından kaynaklandığı görülmektedir.[14] Birincisi doğrudan bilişim sistemlerine karşı işlenen suçlardır. Doğrudan bilişim sistemi hedef alınmakta; bilişim sistemine ulaşma, etkileme, zarar verme ve yararlanma hedeflenmektedir. İkincisi ise bilişim sistemlerinin araç olarak kullanılması suretiyle işlenen suçlardır. Geleneksel olarak işlenmekte olan suçlar, bilişim teknolojilerinin gelişmesi ve yaygınlaşmasıyla birlikte, araç olarak bilişim sistemlerinin kullanılmasıyla işlenmektedir.[15] Ülkelerin, bilişim suçu algısı, uluslararası ve ulusal hukuki metinlerde bilişim suçunun bulunduğu karşılıklar, bilişim suçunun işleniş şekillerinde meydana gelen hızlı değişim, tasnif konusunda yaklaşım farklılıklarının temel sebepleri arasında sayılmaktadır.

Birleşmiş Milletler, Avrupa Konseyi ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Meclis Araştırma Komisyonu ile bilişim suçları üzerine hukuki ve akademik araştırmalar yapan, kurum ve kuruluşların bilişim suçlarının işleniş yol ve yöntemleri hakkında çeşitli tasnifleri bulunmaktadır. Bu çerçevede kapsayıcı bilişim suçları sınıflandırmasını üç ana başlıkta ifade edilebilir.

1. Doğrudan Bilişim Sistemlerini Hedef Alan Suçlar

TCK 243. ve 244. sayılı kanun maddelerini kapsayan suçlar özetle, bir bilişim sisteminin tamamına veya bir kısmına izinsiz olarak erişim sağlayan, orada belirli bir süre sistemde kalan, sistemde bulunan verileri tahrip edip sistemin çalışmasını ve işleyişini engelleyen saldırılar bu kapsamda değerlendirilir. Bir bilişim sistemine farklı yollarla erişim sağlayan saldırganın, sistemde verilerin yedeğini aldıktan sonra verileri şifreleyip, başkalarının erişimine engellemesi senaryosu örnek olarak verilebilir. Ransomware (CryptoLocker, Cryptowall, KeRanger,

TeslaCrypt vb. gibi) zararlı yazılımlar kullanılarak bilişim sistemlerinin etkisiz bırakan, dosyalara erişimi engelleyen, şifreleyen zararlı yazılımlara verilen genel addir. TTNET, TURKCELL vb. firmalara ait fatura bilgilendirme mesajı şeklinde gelen, kullanıcıları aldatmaya yönelik spam mailler ile bilişim sistemine zararlı yazılımlar bulaştırılıp, kişilerin kullandıkları bilişim sistemlerini etkisiz hale getirerek sisteminin çalışmasını engellemektedir.

2. Bilişim Sistemlerinin Araç Olarak Kullanıldığı Suçlar

Gelişen teknoloji ve internet kullanımı suçların sanal ortamda işlenmesini kolaylaştırmakla kalmayıp, yeni suç tipleri de ortaya çıkarmaktadır. Bu çoklu bilişim sistemleri aracılığıyla işlenen suçların takibatı, birçok kanun maddesinde ele alınmaktadır. Halk arasında en çok bilinen ve karşılaşılan suçlar TCK 105, 106,107, 125, 134, 158, 245 ve ilgili kanunun diğer maddelerinde yer bulmaktadır. Bu bilişim sistemleri üzerinden gerçekleştirilen suçlar, cinsel taciz, özel hayatın gizliliğini ihlal, tehdit, şantaj, hakaret vb. terör propagandası, devlet büyüklerine hakaret, uyuşturucu madde temin ve satışı, Skimming (banka kartı manyetik şerit kopyalama), mail order, internet banka dolandırıcılığı (havale/EFT), voice phishing (çağrı merkezi dolandırıcılıkları) şeklinde özetlenebilir.

3. Hedef Odaklı Kompleks Bilişim Suçları (APT)

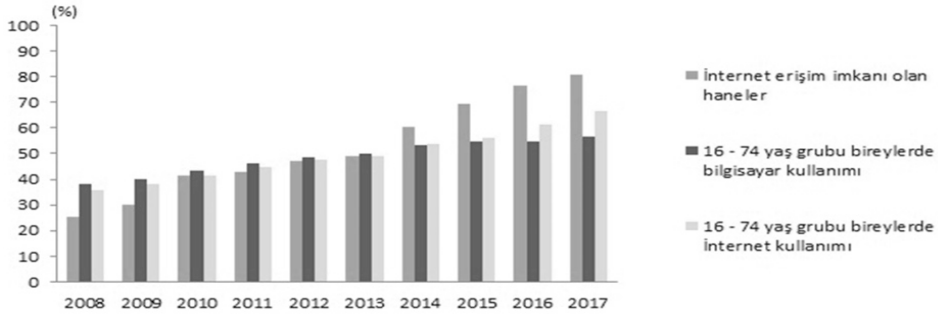
Bir blog yazılımı olan Advanced Persistent Threat (APT), geliştirilmiş kalıcı tehditler olarak dilimize çevrilebilir. Diğer iki kategorideki bilişim suçları ile kıyaslanamayacak ölçüde kötü sonuçlar doğuran bir bilişim suçudur. APT'yi saldırı yapan kişinin sistemlere yetkisiz erişim sağlayarak orada uzun süre kalması olarak açıklayabiliriz. (**URL 5**) Geleneksel yöntemlerle işlenen bilişim suçlarından farklı olarak karmaşık birçok yol ve yöntem kullanılmaktadır. Birçok kişi, kurum veya devletleri hedef alan, bilişim sisteminde uzun süreler kalarak çok sayıda bilgi ve belgeye ulaşan, fark edilmesi oldukça zor olan ve hedefi çok ciddi zararlara uğratan bilişim suçu olarak tanımlanabilir. Ülkemizde 2015 yılının sonlarında başlayan yaklaşık 10 gün süren “.tr” uzantılı sitelere yönelik gerçekleştirilen banka ve diğer kurumlara erişimin engellendiği, dilimizde Dağıtılmış Hizmet Aksatma Saldırıları olarak karşılık bulan, Distributed Denial of Service Attack (DDOS), APT'ye örnek olarak gösterilebilir. Maddi zararlara uğratan Kredi kartı ve internet bankacılığı kullanımından, e-devlet uygulamalarına kadar birçok web sitesinin sağladığı hizmetlere erişilememiştir.

Sosyal Medya ve Sosyal Medya İletişimi

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin gelişmesiyle birlikte, bireylerin kendilerini kolaylıkla ifade edebilecekleri platformlar da artış göstermiştir. Akıllı telefon kullanıcılarının sayısı her geçen gün artmaktadır. Bu artışla birlikte bireyler başta akıllı telefonlar olmak üzere mobil cihazlardan internete bağlanarak, web siteleri, chat odaları, forumlar, bloglar vb. mecralar üzerinden diğer kullanıcılarla iletişim kurmaktadır. Kullanıcılar yazı, sembol, görüntü transferi yapmakta, ortak takipçi listesi oluşturmakta ve sosyal ağlar aracılığıyla etkileşim kurmaktadır. [16] Son dönemde Facebook, Twitter, Instagram, LinkedIn gibi sosyal ağlar, kullanıcıların hem sosyalleşmek hem de kendilerini ifade etmek için sıkça kullandıkları önemli iletişim kanalları haline gelmiştir. Bu da sosyal medya iletişimi denen bir olguyu ortaya çıkarmıştır. Sosyal medya iletişimine odaklanmadan önce, sosyal medya kavramını tanımlamak gerekmektedir.

Sosyal medya zaman ve mekân sınırlaması olmadan paylaşımın esas olduğu, kullanıcıların hem takip eden, hem de takip edilen konumda bulunduğu, kurullarla belirlenmiş bir iletişim alanından ziyade sohbet platformlarıdır. [17] Sosyal medya, yeni iletişim teknolojilerinin bireysel ve toplumsal iletişim ve etkileşim boyutunu ortaya koymak amacıyla kullanılan bir kavramdır. Bireyler sosyal ağlarda bulunmakla kalmayıp, bu dijital atmosferin sağladığı ortamlarda, sosyal ilişkiler kurmakta ve geliştirmektedirler. Sosyal paylaşım ağları bireyin toplum içinde kendini istediği şekli ile tanımlamasına da alan oluşturmaktadır. Teknolojik gelişmeler neticesinde toplumsallaşma, gündemi takip etme, bilgi alışverişinde bulunma, eğlenme, gibi ihtiyaçlar sosyal ağlar üzerinden gerçekleştirilmektedir. [18] İnsanlar akıllı telefonlar, tabletler gibi taşınabilir cihazlardaki hızlı gelişim ile birlikte, mekâna ve zamana bağlı kalmaksızın, hızlı bir şekilde internette gezinmektedirler.

Böylece mobil cihazların başında geçirilen süreler artmakta ve sosyal medya platformları, en çok ziyaret edilen elektronik ortamlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu manada akıllı cep telefonları, toplumda sosyal medya kullanımında en çok rağbet gören araçlar olarak göze çarpmaktadır. [19] Bilişim dünyasındaki gelişmeler ve sosyal medyanın çekici ortamı, dünyada ve Türkiye’de akıllı cep telefonları ile internet kullanım oranlarında ciddi artışlara neden olmuştur. Türkiye İstatistik Kurumu’nun (TÜİK) Hane Halkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması verilerine göre; 2016 yılında 16-74 yaş grubundaki bireylerde bilgisayar ve internet kullanımı sırasıyla %54,9 ve %61,2 iken, 2017 yılında bu oran %56,6 ve %66,8’e yükselmiştir.

Şekil 1: 2008-2017 Temel Göstergeler

2017 yılında bilgisayar ve internet kullanım oranları 16-74 yaş grubundaki erkeklerde %65,7 ve %75,1 iken, kadınlarda %47,7 ve %58,7 olmuştur. 2016 yılında sabit ve mobil genişbant internet erişim imkânına sahip hanelerin oranı 2016 yılında %73,1 iken, 2017 yılı oran %78,3'e yükselmiştir.(URL 6)

Sosyal medya; kullanıcıların internet üzerinden eş zamanlı olarak birbirleri ile iletişim ve etkileşim kurmalarını sağlayan, yeni nesil web teknolojileridir. Diğer bir ifade ile sosyal medya; kullanıcıların hızlı bir şekilde tecrübe, bakış açısı, bilgi ve içeriklerini yansıtabilmelerine ve başkaları ile paylaşabilmelerine olanak sağlayan çevrimiçi uygulamalardır.[20] Bu yeni medya bileşenleri, günümüzde birçok noktadan diğer noktalara, iletişim modelinin alt yapısını oluşturarak kullanıcılara, içerik de sağlama imkân vermektedir. İlgili alanları benzer kişiler, sosyal ağlar ile sağlanan uygulamalar vasıtasıyla iletişim kurmaktadır.

Bu teknolojiler iletişim sistemlerindeki gelişmelerle beraber yeni imkânları da doğurmaktadır. Twitter bu uygulamalardan biridir, günlük yaşamdan, toplumun genelini ilgilendiren bütün konulara kadar, yerel ve genel boyutta haberlerin, materyallerin ve fikirlerin geniş ölçüde paylaşıldığı özgün bir alandır. Sadece 140 karakter ile düşünceleri ifade etme aracı olan Twitter, 2017 yılında karakter sayısını 280'e çıkartarak, ulusal ve uluslararası gazetelere haber kaynağı olma noktasına gelmiştir. Bunun yanında fotoğraf ve video paylaşımına olanak vererek bireylerin, saatlerce zaman harcadıkları, başlı başına bir mecraya haline gelmiştir. 2015 yılında Twitter'ın, Periscope'u satın almasıyla birlikte kullanıcılar Twitter'da canlı yayın yapma olanağına kavuşmuşlardır.

Kullanıcı sayısı bakımından adeta bir kıta haline gelen Facebook ise, yazı, görüntülü konuşma, eş zamanlı paylaşım gibi her türlü elektronik iletişimin ürünlerini kullanıcıların hizmetine sunmaktadır. Bunun yanısıra sadece fotoğraf paylaşımına izin veren Instagram'ın video paylaşım olanağı getirmesi, hemen

hemen günün her saatinde temel iletişim aracı olarak kullanılan LinkedIn'in her geçen gün gelişerek kullanıcı sayısını arttırması, Flickr, Foursquare, Tumblr, Pinterest gibi ağların giderek yaygınlaşması, iletişimin tam anlamıyla elektronikleşmesini sağlama noktasında önemli dönemeçleri oluşturmaktadır.

Toplumun ve bireylerin hayatında büyük bir yer edinen ve çok amaçlı kullanıma uygun olan sosyal medya, popüler olduktan sonra kendisi dışındaki yazılı ve görsel basını, geleneksel kelimesi ile yaftalayarak hızlı bir şekilde gelişmektedir. Medya sınıflandırmalarında, sosyal medya başat rol oynamaktadır. Günümüzde geleneksel medyanın hızı, sosyal medyanın hızının çok gerisinde kalmaktadır. Sosyal medyanın bugüne kadar bilinen medya türlerinden temel farkı, en az iki yönlü ve eş zamanlı bilgi aktarımını izin vermesidir.[21] Herhangi bir yerde kişilerin görece ilgisini çeken herhangi bir olgu, sosyal medya tarafından eş zamanlı olarak tüm dünyaya duyurulmakta, sayısız paylaşan bulmakta ve sosyal medya platformlarında tartışılmaktadır. [22] Bu ayırım ile günümüzde sosyal medya, geleneksel medya ile kıyaslandığında, sahip olduğu olanaklar nedeniyle birçok konuda geleneksel medyadan daha fazla tercih edilir hale gelmiştir.

Sosyal medya birçok bileşene sahip, sınırları belirlenemeyen büyük bir yapıyı ifade etmektedir. Sosyal ağların ortaya çıkışından günümüze kadar geçen sürede, bu kadar çabuk büyümesinin ve benimsenmesinin şüphesiz psikolojik, sosyolojik, iletişimsel pek çok nedeni bulunmaktadır. Yüzyüze iletişimin yerini giderek daha fazla alan sosyal medya araçları ve sosyal paylaşım ağları, kişileri daha fazla sanal ortamlarda bulunmaya özendirilmektedir.[23] Geniş zaman dilimlerinde, birbirleri ile irtibat kurmaya istekli ve sosyal medyanın çoklu ortamlarında sosyalleşen bireyler, kendileri hakkında birçok bilgiyi kullanıma açmaktadırlar. Bu bilgi paylaşımı ile tüm kamu ve özel kurumların başvurabileceği veri havuzu oluşurken, bireyler için de kendilerini tanıtabilecekleri yeni sanal alanlar meydana gelmektedir.

Sosyal medyanın geleneksel medyaya göre daha özgün bir tarafı bulunmaktadır. [24] Özgünlüğünü ortaya koyan en önemli özelliği, herhangi bir bireyin sosyal medyanın içeriğini oluşturabilmesi, yorumda bulunabilmesi ve katkı sağlayabilmesidir.[25] Sosyal medya platformları kullanıcılara metin, ses, resim, video, paylaşımına imkân sağlayan, geniş bir kullanım olanağı sunmaktadır. Geleneksel medyada pasif konumda sadece izleyici veya okuyucu olan bireyler, sosyal medyanın doğrudan bilgi yayan dinamik aktörlerine dönüşmektedirler. Bu bağlamda sosyal medya araçlarını kullanarak insanlar, düşüncelerini, fikirlerini, deneyimlerini bütün dünyada paylaşmaktadırlar.

Sosyal medya insanların paylaşımcılara kendilerini göstermek ve tanıtmak istediği alanlardır.[26] Dünyaya daha önce alışık olmadığı bir iletişim anlayışı getiren sosyal medya platformları, kişiler arası iletişimin yanı sıra kamu ve özel kurumlar ile her ölçekteki şirketlerin de hedef kitlesi ile iletişim ve etkileşime geçmek için kullandığı aktif alanlar haline gelmişlerdir. Sosyal medya, kullanıcıları ağ teknolojileri kullanarak etkileşimini sağlayan araç, hizmet ve uygulamaların tümünü temsil etmektedir.[27] Halkla ilişkiler açısından sosyal medya platformları; örgütlerin hedef kitleleri ile tanıtım başta olmak üzere müşteri sorunlarına çözüm, kampanya başarılarının tespiti, anket vb. gibi birçok faaliyetleri gerçekleştirdikleri ve süratle geri dönüşler aldıkları önemli iletişim kanalı haline gelmişlerdir.

Benzer şekilde sosyal medyanın sık kullanımı ve öneminin artması ile reklam ve pazarlama içerikli fonksiyonları yerine getirebilmek için, örgütler sosyal medya uzmanı unvanıyla personel istihdam etmeye başlamışlardır. Bu şekilde örgütler sosyal medyada daha aktif rol almakta, ilişkilerini ve etkileşimlerini sürdürmektedirler. Sosyal medyayı daha iyi kullanan kurumlar popüler olan Facebook ve Twitter sayfalarını sürekli online tutarak müşterilerin sorularına anında cevap verebilmektedirler.[28] Ayrıca bu iki yönlü iletişimin sürdürülebilirliğinin kesintiye uğramaması için çaba sarf etmektedirler. Geri dönüşümleri sağlayarak, istatistiki veriler elde edip, bunları tekrar üretim süreçlerine katarak, satış ve karlılığı hedeflemektedirler. Sosyal medyanın rasyonel kullanımı; kurumsal etkileşimi geliştirerek, maliyetlerin düşürülmesini, verimliliğin ve gelirlerin arttırılmasına katkı sağlamaktadır.[29] Kamu kurumları ve kar amacı gütmeyen kurumlar ise kendi konularını değerlendirebilecek veriler elde ederek, vatandaşların kurum hakkındaki düşüncelerini tespit etmekte, yaptıkları faaliyetlerin toplum nezdindeki değer algısını ölçebilmektedirler.

Sosyal medya bireylerin ve toplumun, kamu ve özel kurumlar ile olan ilişkilerinde katalizör görevi görürken, aynı zamanda kurumun kimliğinin ve kurum kültürünün ortaya konmasında etkin rol almaktadır. Kurumlar önceliklerini, stratejilerini ve hedeflerini özetle ne olduklarını anlatma fırsatı bulmaktadırlar. Yine sosyal ağlardan yapılan bir dizi ölçümleme ile hedef kitleleri üzerindeki imajlarını da belirleme fırsatı elde etmektedirler. Ayrıca sosyal medyanın farklı nüanslar taşıyan, etik ve kalite anlayışı da ayrıca değerlendirilmektedir.[30] Hedef kitleden-kuruma, kurumdandan-hedef kitleye doğru karşılıklı gerçekleşen bu iletişim anlayışına, benzer sektör ve yapıdaki diğer kurumlar ile olan ilişki ve hatta rekabeti de bu sosyal ağ zeminde değerlendirmek gerekmektedir.

Sosyal medya araçları vasıtasıyla, iletişim disiplininin iki önemli parametresi olan kitle iletişim araçları ile iletişim ve yüzyüze iletişim fonksiyonları aynı anda gerçekleştirilmektedir. Sosyal medya, kurumların hedef kitlesi ve diğer kurumlar ile olan ilişkisinin ortaya konmasına ve paydaşlarca takip edilmesine olanak vermektedir. Bu durum sosyal medyada kurumların itibar yönetimini gündeme getirmektedir. Sosyal medya, kurumların itibarını olumlu ya da olumsuz yönde etkileme noktasında önemli bir unsur haline gelmiştir.[31] Çünkü bu mecrada kurumlar kullanıcıları ve rakipleri tarafından sürekli takip edilmekte, olumlu-olumsuz haberleri incelenmekte, söylenti ve dedikodular dahi dikkate alınmaktadır. Kurumsal itibar; çalışanlar, müşteriler ve tüm paydaşları kapsadığı için, kurumlar sosyal medya aracılığıyla sürekli gözlenen ve denetlenen bir konuma gelmektedir. Bunun bilincine varan tüm kurumlar, sosyal medyada kurumsal itibarlarını yükseltmek ve zarar gelmesini engellemek için geçmişten daha fazla çaba harcamaktadırlar.

Sosyal medyanın sağlamış olduğu yenilikler toplumu ilgilendiren pek çok alanda kendini göstermektedir.[32] Sosyal medya iletişimi, toplumsal farkındalık oluşturmak için de sıkça kullanılmaktadır. Genel itibariyle sosyal sorumluluk projeleri, kamuyu ilgilendiren ortak üzüntüler ve sorunlar, benzer şekilde ortak sevinçler ve mutluluklar, sosyal medya platformlarında yer bulmakta ve gerekli ilgiyi görmektedir. Ülkenin herhangi bir yerinde meydana gelen bir sorun, olay ya da fikir, sosyal medya tarafından duyurulmakta ve sosyal medya platformlarında tartışılmaktadır.[22] Sosyal medya bazen amansız bir hastaya yardım edilmesi için gösterilen çabanın, bazen de gurur duyulan bilimsel bir buluşun merkezi olarak kullanıcıların karşısına çıkmaktadır.

Özellikle kriz dönemlerinde, sosyal medya platformları çok yoğun olarak kullanılmaktadır. Benzer şekilde sosyal medya iletişimi, toplumsal duyarlılığın oluşturulması, milletin birlik ve beraberliği ile dayanışmasında üstlendiği rol ile ön plana çıkmaktadır. Örgütlenmedeki başarısı ile çok kısa sürede kitleleri etkilemekte ve senkronize bir şekilde hareket etmelerini sağlamaktadır. Bunun tipik örneklerinden biri de 15 Temmuz hain darbe girişimidir.

15 Temmuz 2016 hain darbe girişiminin engellenmesinde, sosyal medya önemli bir rol oynamıştır. Türk Silahlı Kuvvetleri'nin değişik kademelerinde görev yapan bir kısım askerin, gerçekleştirmeye çalıştığı hain darbe girişimine karşı, Türk milletinin gösterdiği tepki dünya kamuoyunun ilgisini çekmiştir. Sn.Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'ın CNN Türk Ankara temsilcisi Hande Fırat'ın telefonuna iPhone akıllı telefonlarının görüntülü konuşma uygulaması olan Facetime yoluyla bağlanması, hain darbe karşısında duruşun dönüm noktası olmuştur.[33] Sn.Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'ın

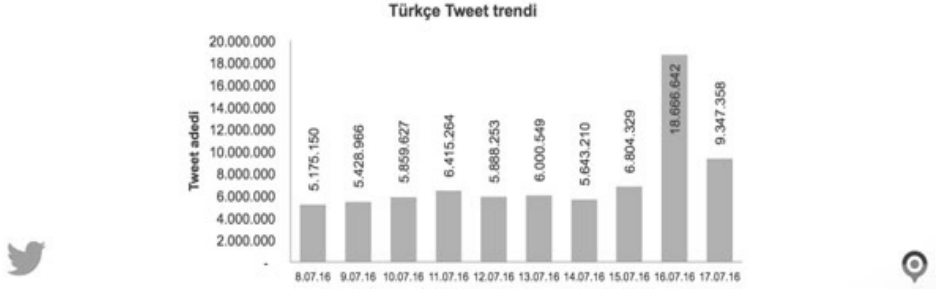
konusması ekrana yansıtılarak mesajlarının milyonlarca kişiye ulaşması sağlanmıştır. Hemen ardından Sn. Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'ın kişisel ve Cumhurbaşkanlığı'nın resmi Twitter ve Facebook hesaplarından, hain darbeye karşı durma çağrıları yapılmıştır.

Şekil 2: Sn.Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip ERDOĞAN'ın Twitter Hesabından Yapılan Açıklama

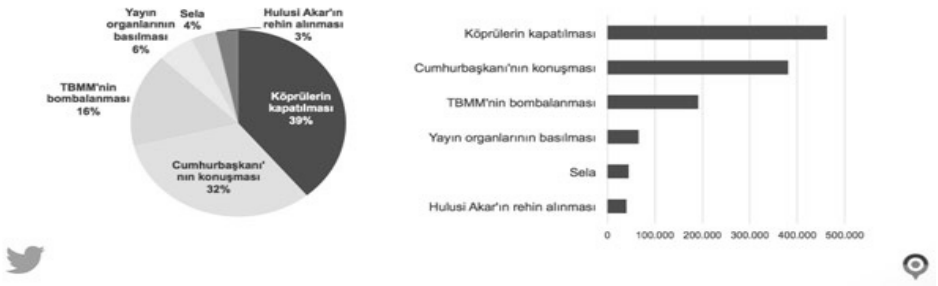
Sn.Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip ERDOĞAN'ın çağrısıyla halk süratle sokaklara, meydanlara çıkmaya başlamış, Facebook Live, Periscope gibi anında canlı yayın yapma fırsatı sağlayan uygulamalar aracılığıyla da binlerce canlı yayın gerçekleştirilmiştir. Whatsapp grupları sayesinde kişilerin birbirleri ile olan iletişimleri çok daha hızlı gerçekleşmiş, darbecilerin nerede olduğu, vatandaşlarımızın nerede toplanması gerektiğine dair bilgiler çeşitli sosyal medya ağları aracılığıyla hızlıca paylaşılmıştır. Nerede ne oluyorsa, halkın anlık olarak haberi olmuştur.(URL 7)

#DarbeyeHayır, #AtatürkHavalimanı, #VatanCaddesi, #MilletçeMeydan lardayız gibi hashtagler, Twitter'da gündeme oturmuş ve bu hashtagleri kullanarak herkes kendi bulunduğu yerlerden görseller paylaşmıştır. Böylece insanlar darbe girişimine karşı, güçlü ve kararlı bir şekilde durmak için, birbirlerini motive etmişlerdir.[33]

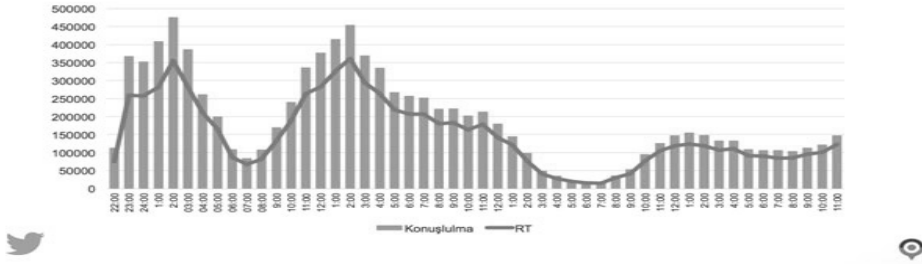
Şekil 3: Somera Türkçe Tweet Trendi

Sosyal medya ölçme, analiz ve araştırma alanında faaliyet gösteren Somera'nın paylaştığı verilere göre; 8 -14 Temmuz tarihleri arasında atılan ortalama Tweet sayısı 5 milyon 773 bin iken, 15 Temmuz - 17 Temmuz tarihleri arasında toplam 34 milyon 818 bin 329 Tweet atılmıştır. 16 Temmuz'da atılan Tweet sayısı yüzde 223 artmıştır. Bu Tweetler 15 milyar erişime ulaşmıştır.

Şekil 4: Somera Darbe Girişiminin Olduğu Gece Twitter'da En Çok Konuşulan Başlıklar

Twitter'da İstanbul'da köprülerin kapatılmasıyla birlikte, 22:00'den itibaren, konuşma hacminde artış gözlenmiş, Sn.Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'ın açıklamasının ardından konuşma hacmi en yüksek seviyeye ulaşmıştır.(URL 7)

Şekil 5: Somera Sn.Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip ERDOĞAN'ın Açıklamasının Ardından Konuşma Hacmi

Twitter, Facebook, Instagram, vb gibi. öne çıkan sosyal medya platformlarının, alt grup ve bileşenlerinin, toplum ve birey yaşamında pozitif ve kolaylaştırıcı etkileri bulunmaktadır. Sosyal ağlarda kişiler tanışabilmekte, irtibata geçebilmekte, içerik paylaşımında bulunabilmekte, oyun ve tartışma grupları oluşturabilmektedirler. Aynı zamanda insanların özel hayatlarının yayınlanmasına imkân sağlayan yeni bir mecra olarak da kullanılmaktadır.[34] Ancak mobil cihaz teknolojilerinin gelişimi, insan hayatındaki birçok gereksinimin karşılanmasına olanak vermesi, bireyleri kolayca ulaşılan sosyal medyaya bağımlı hale getirmiştir.

Sosyal medya mecralarında sunulan yeniliklerin hassas takibi, birçok kişi ile aynı anda iletişime geçme, sanal ortama özgü dille mesaj yazarak konuşma, konuşmak yerine emoji ve fotoğraf paylaşarak anlaşma, bireylerin sosyal hayatlarını alışılmadık bir düzleme taşımıştır. Sanal ortamda paylaşılan konular, kişiye özgü gibi görünse de diğerlerinin paylaştıklarını kopyalamaktan ibarettir.[35] Yeni medyayı kullananların çok çaba sarf etmeden görebileceği gibi, taklitçilik yapılarak rol model olarak takip edilen kullanıcıların seçilmesi ön plana çıkmaktadır. Sonuçta toplum çabuk ulaştığı için de değerini kanıksayamayan ve aynı nispette çabuk tüketen azımsanmayacak bir kitle ile karşı karşıya kalmaktadır. Bireyler sosyal medya içerisinde gerçekleştirilen her türlü faaliyete gönüllü olarak katılmaktadırlar. Platformların iç dinamikleri nedeniyle, fazla kişi ile iletişimde kalabilmek ve takipçi sayısını arttırmak için, uzun periyotlarda sosyal medyada çevirim içi olmak gerekmektedir. Bu yüzden günümüzde gençler arasında sosyal medyaya bağlanma düzeylerinin, tutku ve hastalık seviyesine ulaştığına tanık olunmaktadır.

Bu bağlamda sosyal medyaya olan bağımlılık, gereksiz vakit kaybına neden olmakta, bireyi gerçek sosyal hayattan alıkoyarak yalnızlaştırmaktadır. Takipçi sayısı arttıkça sosyal medyaya bağımlılık oranı arttığı gibi, bireyin yalnızlığı da artmaktadır. Meydana gelen sosyal izolasyon, aile hayatı ve sosyal iletişimin

bozulmasına, yüz yüze iletişimin azalmasına neden olmaktadır.[36] İnsanlar birçok ortamda, birbirleri ile konuşmaktan ziyade mobil cihazlar ile merak duygusuyla sosyal medyada dolaşmayı tercih etmektedirler. Sanal ortamda arkadaş sayısını arttırmak için gösterilen çabaya karşın, gerçek yaşamda birebir ilişkileri azaltan, kısmen de yok eden bu paradoksal durum giderek sosyolojik bir travmaya dönüşmektedir.

İletişim yaşamımızın vazgeçilmez bir parçasıdır. Toplumsal bir varlık olan insan, kişiler, gruplar ve içinde bulunduğu çevre ile sürekli iletişim ve etkileşim halindedir. Sosyal ağlar üzerinden paylaşılan görüşlerin özellikle görsel öğelerle desteklenmesi ve konuya teknik inandırıcılık kazandırması kitleler tarafından sorgulamadan kabulünü kolaylaştırmaktadır.[37] İnsanlar haberi kaynağından değil sosyal medyadan öğrenmeyi tercih etmektedirler. Bu yönü ile sosyal medya kullanıcısının günlük olup bitenler ve flaş haberler hakkında bilgi sahibi olması kaçınılmazdır. Diğer yünden ise bilgi kirliliği oluşturan ve propaganda amaçlı sosyal medya etkisi altında kalmamak için paylaşımları iyi analiz etmek gerekmektedir. Manipülasyondan etkilenmemek için, gerçek hayatta gösterilen hassasiyeti, sosyal medyada da göstermek ve paylaşımların doğruluğunu kontrol etme zorunluluğu doğmaktadır.

Gerçek yaşamın aksine sosyal medyanın temeli yazmaktır. Facebook, Twitter, LinkedIn'in her alanı merak uyandırıcı şekilde yazmayı gerektirmektedir.[38] Sosyal ağın sağladığı diğer imkânlar ancak yazı ile desteklendiğinde değer bulmaktadır. Kullanıcılar sanal dünyada görünmek istediği şekli ile bir profil oluşturmaktadırlar. Sosyal ağlarda oluşturulan profillerde her zaman kendilerini olduğu gibi ifade ettiklerini söylemek oldukça güçtür.

Sosyal medya kullanıcıları kendilerinde sevdikleri özellikleri ön plana çıkarırken, sevmedikleri özelliklerini de gizleme eğiliminde olmaktadır.[39] Ayrıca psikolojik olarak beğenilme arzusu içindeki insanlar, idealize ettiği kimliği sosyal ağlarda sunma olanağı yakalamaktadır. Gündelik aktivitelerin ve yenilen yemeklerin fotoğrafları, gidilen yerlerin konumları, özel becerilerin videoları gibi verilerden oluşan hikâyeler ile bireyler sosyal statü ve kimlik kazanmaktadırlar. Bu doğrultuda kişiler idealize ettiği kimlik doğrultusunda profillini doldurup takipçilerine sunabilmektedirler.[40] Bu konuda sınırsız özgürlük sağlayan sosyal medya platformları; narsisizm boyutuna varan en iyi fotoğraflar, en dokunaklı yazılar, en başarılı işler, en düşünceli davranışlar gibi beğeni getiren olguların sergilendiği, doğal hayatın akışına ters bir mecra olma yolunda ilerlemektedirler. Bu sebeple sosyal ağlarda gerçek ile sahte bilgileri ayırt etmekte zorluklar yaşanmaktadır. Özellikle bireyin başkaları tarafından beğenilme ve takdir edilme isteği, gerçek kimliklerin ortaya koyulmasında bir engel teşkil etmektedir.

Çünkü birey kendinde eksik gördüğü noktaları onun oluşturmak istediği kimliğe zarar vereceğinin farkındadır. Bundan dolayı profiller, insanların arzu ettikleri kimlik ve statüye sahip olma isteği ile kurgusal bir şekilde oluşturulmaktadır. Bu durum sosyal medyada şüpheli olmaya ve kimseye güvenmeme eğilimini arttırmaktadır. Özellikle sosyal medyayı yoğun bir şekilde kullanan genç kuşak, sosyal medyada gelişen negatif etkilerle, gerçek toplumu da güvenilmez olarak algılamaktadır. Diğer yandan dolaşımda olduğu sosyal ağın sosyo-psikolojik zararlarından korunmak için de kullanıcılar farklı kimlikler ile sosyal medyada var olmaktadır. Oluşturdukları kurgusal kimliğin özelliklerine göre sosyal medyayı kullanmaktadırlar. Ancak zaman içerisinde kimliğin benimsemesi ile birlikte kullanıcılar, sosyal medyada bu kurguyu sürdürmek zorunda kalmaktadırlar. Sanal dünyanın manupile edilmiş bilgileri ve görselleri ile sahte samimiyetler geliştiren bireyler, gerçek dünyada iletişime geçtiklerinde ciddi hayal kırıklıklarına uğramaktadırlar.

Sosyal medya iletişimde öncelikle ele alınması gereken başka bir unsur da dilde keyfi kullanım sonucu meydana gelen tahribattır. Dil; kendine özgü kuralları olan etkili iletişim aracı olmasının yanında milletleri oluşturan, birlikteliği sürdüren ve kültür devamlılığını sağlayan önemli bir unsurdur. Dil milletlerin kimliğini ve birliğini temsil etmektedir. Bir milleti oluşturan insanların paylaştığı ortak geçmiş, milletin ortak mirası olan dil ile korunmakta ve kuşaktan kuşağa aktarılmaktadır.[41] Ancak Sosyal medyada dilin sınırlarını zorlayan, sanal ağların sıkı takipçileri tarafından kullanılan ve sürekli geliştirilen, farklı bir iletişim yöntemi görülmektedir.

Bu platformlarda kendine özgü bir jargonla; özen gösterilmeyen, dilin temel yapısını zarar veren ve hatalarla dolu bir Türkçe kullanılmaktadır. Kuralsız kısaltmalar, harf yerine semboller, alfabede olmayan harfler, argo ve küfürlü sözcükler sosyal medyanın sıradan konuları haline gelmiştir. Sosyal medyada hızlı iletişim kurmak için deyim yerinde ise yeni bir dil geliştiren gençleri anlamak, sosyal medyayı etkin kullanmayan eski kuşaklar açısından oldukça güçleşmektedir.

Tüm dünyada yakın dönemde yer bulan bireyselci yaklaşımlar nedeniyle, kişilerin içinde yaşadığı çevre, toplum ve devlet ile olan ilişkileri birey merkezli olarak şekillenmeye başlamıştır. Sosyal medyanın sunduğu çeşitli iletişim modelleri ile insanlar, toplum ve devletle olan ilişkilerinde daha önceleri olmadıkları kadar aktif bir konuma gelmişlerdir. Sosyal ağların bireylere sağladığı bu özgürlük ortamı, giderek karmaşıklaşan örgütlü yapılarca kötüye kullanılabilme ihtimali bulunmaktadır. Dünya sosyal medya ortamının, dezenformasyon, provokasyon, tahrik, kutuplaştırma, ötekileştirme gibi birçok amaçlı faaliyete açık olduğuna,

kitleleri harekete geçirebilecek ve örgütleyebilecek güce sahip olduğuna tanık olmuştur.[42] Bu bağlamda, sanal ortamın sosyal mühendisleri, bireyleri ve grupları belirli davranış modelleri konusunda ikna edebilmek için, etkili kurgulanmış argümanlar ortaya koyabilmektedirler.

Bunun en çarpıcı örneklerinden biri 17 Aralık 2010 tarihinde Muhammed Buazizi isimli Tunus'ta kendini yakan gencin isyanıyla başlayan daha sonradan Arap Baharı olarak adlandırılacak olan süreçtir.[43] Arap Baharı domino etkisi yaratarak hemen hemen tüm Arap ülkelerinde etkisini hissettirmiştir. Tunus'ta başlaması nedeniyle daha yoğun bir şekilde etkisi hissedilen Arap Baharı, Mısır, Bahreyn, Cezayir, Suriye, Ürdün, Yemen, Libya gibi ülkelerde daha sert bir şekilde hissedilmiştir. Suudi Arabistan, Fas, Irak, Umman, Lübnan gibi ülkelerde ise küçük çaplı halk ayaklanmaları, protestolar, yürüyüşler ve mitingler baş göstermiştir.[44]

Başta Tunus ve Mısır olmak üzere, birçok Arap ülkesinde sosyal medya yoğun bir şekilde gündeme gelmiştir. Zeynel Abidin Bin Ali'nin istifa ettiği 14 Ocak 2011 günü kendisini ateşe veren seyyar satıcının yaşadığı Tunus'un Sidi Bouzid kenti #sidibouzid hashtagıyla ortalama 3000'e yakın kişi tarafından kullanılmıştır. Bununla birlikte #algeria, #morocco, #yemen, #egypt v.b. ise Arap ülkelerinde yaşayan kullanıcılar tarafından tercih edilen diğer hashtaglardır.[44] Ortadoğu ve Kuzey Afrika'da başlayan halk hareketlerinin örgütlenme ve iletişim aracı olarak sosyal medya platformlarından yararlanılmasının ardından, meydana gelen halk hareketlerinin, sosyal medyanın ilk devrimi olarak tarihe geçmesiyle, sosyal medya mühendisliğinin önemi ve etkisi anlaşılmaya başlamıştır.[45] İsyanların ortaya çıkmasıyla birlikte söz konusu ülkelerde Facebook ve Twitter kısa sürede milyonlarca yeni kullanıcıya ulaşarak, bu süreçte etkin bir mecra olarak kullanılmıştır. Sosyal ağlarda çeşitli aktörlerin davranışlarına bağlı olarak, dinamik bilgiler yoğun olarak paylaşılmıştır.[46] Bireyler sosyal medya platformlarında paylaşımlarla harekete kitlesel bir nitelik kazandırarak, sürekli iletişim sağlayarak, örgütlenmişlerdir.

Bu anlamda bölgede yaşananların olayların öncesi ve sonrasında, altı aylık süreçte sosyal medya kullanım istatistiklerinde Mısır'da Facebook kullanıcı sayısı 5.5 milyondan 8.5 milyon civarına ulaşmış bulunmaktadır.[45] Mısır'ın Eski Devlet Başkanı Hüsnü Mübarek'in istifasının gerçekleştiği 11 Şubat 2011'i takip eden hafta boyunca Mısır ve dünyadan atılan toplam Tweet oranı bir günde 2300'den 230.000'lere kadar yükselmiş ve bu durum Twitter gündemine oturmuştur. Tweetlerin bir anda sayısının artması "kelebek etkisi" ile açıklanmaktadır.[43] Çünkü birkaç kişi tarafından başlatılan bir eylem, sosyal bir olguya dönüşmüş toplumun her kesimini etkileyen ve ilgilendiren bir hal almıştır.

Sosyal Medya ve Suç İlişkisi

Sosyal medyanın bireylere sağladığı görece özgürlük ortamı, kontrol dışı olarak kullanıldığında beraberinde suç işleme unsurunu da doğurmaktadır. Halk arasında “klavye kahramanlığı” olarak nitelendirilen özgürce yazma unsuru “özgürce hakaret etme” durumuna dönüşmektedir. Bunun temel sebebi bilişim dünyasında ve sosyal medyada herhangi bir denetim mekanizması bulunmamasıdır. Bireylerin klavyenin arkasına saklanarak, deşifre olma korkusu yaşamadan diğer kullanıcılara ve bireylere argo ifadelere varan sözel şiddette bulunması, sosyal medya iletişiminin giderek suç ile yanyana gelme durumunu oluşturmaktadır.

Sosyal medyada bireyler herhangi bir konuda tutumlarını ve kanaatlerini yansıtma olanağına sahip oldukları gibi, diğer kullanıcılardan etkilenerek, yeni tutumlar geliştirmekte ya da tutumlarını değiştirmektedirler.[47] Bu davranış parametrelerinin suç olgusu ile ilişkilendirilmemesi için sosyal medyada herhangi bir olayı ya da konuyu yaymadan önce, onun doğruluğunu ve hukuki sonuçlarının değerlendirilmesi gerekmektedir. Sosyal medyanın kontrolü, geleneksel medyaya kıyasla daha zordur. Sosyal ağlar etkileşimi sağlayan, internet ortamında sosyalleşmeye ve gelişmeye imkân sağlayan, güvenli olması beklenen ama her türlü istismara açık dijital alanlardır.[48] Dolayısıyla internet üzerinden iletişim kurmaya müsait olan sabit veya mobil araçların bulunduğu her ortamda sosyal medya kullanılmaktadır. Sosyal medyanın paylaşımlarını kullanıcılar oluşturduğundan, sınırsız içeriği kontrol etmek mümkün değildir.

Objektif bir bakış açısı ile kullanıcılar sosyal medyada paylaşım yaptıkları konuların herhangi bir ikaza gerek kalmadan suç oluşturup, oluşturmadığını kavrayabilecek durumdadırlar. En basit tabiri ile gerçek hayatta suç teşkil eden her konu, internet dünyasında da suç teşkil eder ve karşılığında yaptırımı bulunmaktadır. Mevcut durumda her biri kendi içinde bağımsız olan sosyal ağlarda, ön denetim mekanizmaları oluşturulmadığından ancak suç unsurları bulunan paylaşım ve içerikler hakkında şikâyet ya da doğrudan takiple Ceza Kanunları parametreleri ile hukuki işlem tesis edilmektedir. Toplumsal olarak etki yaratacak, gerçekleşmemiş bir olayı gerçekleşmiş gibi yaymak, çarpıtmak, konusu suç teşkil edecek tutumlarda bulunmak ve görseller yayımlamak, tüm hukuk düzenlemelerinde mutlak surette bir cezai müeyyideyle karşılanmaktadır.

Sosyal medyanın suç ile korelasyonunda, başka bir unsur da güvenlik konseptinin algılanışı ile ilgilidir. Sosyal medyada güvenlik anlayışı iki kategoride ele alınabilmektedir. Platformların güvenlik ayarları, hesaplarının ele geçirilmesi gibi konuları kapsayan kişisel güvenlik anlayışı ve sosyal medya verilerinin kullanıldığı küresel güvenlik anlayışıdır.[49] Sosyal medya-suç-güvenlik paradigmasını ülkelere göre farklı hukuk kural ve normları belirlese de genel

kriterler değişmemektedir. Fakat uygulamada devletler ve uluslararası şirketler, bilişim ortamının gündeme getirdiği global, sınır aşan, ülkesiz yapı sayesinde tabi oldukları hukuku, ülke anayasalarını kolaylıkla çiğneyebilmektedirler.(URL 8) Bundan dolayı sosyal mecralar; güvenlik problemlerini çözmeye, risk analizlerini yapmaya açık istihbarat toplamaya, işlenen suçlarla zaman kaybetmeksizin etkin bir şekilde mücadele etmeye, suçun devamını ve oluşumunu önlemek için risk analizlerini yapmaya olanak sağlayan potansiyel bir veri havuzu olarak görülmektedir.

Bu konuda en somut örneklerden biri çok yakın zamanda Facebook ile ilgili olarak gündeme gelmiştir. Facebook insanlar arası mesajlaşmayı sağlayan kullanıcıların fotoğraf video ve yazı paylaşımlarına olanak sağlayan bir sosyal medya ağıdır. Facebook, 2004 yılında Harvard üniversitesinde okuyan Mark Zuckerberg isimli bir öğrenci tarafından kurulmuştur. İnsanlar arkadaşları, akrabaları, meslektaşları ile ilişki kurdukları, bilgi, duygu ve deneyimlerini paylaştıkları, yorumlarda buldukları popüler mecralardan biridir.[50] Facebook veri madenciliği kapsamında değerlendirilebilecek tüm özel bilgileri bünyesinde saklamaktadır.

Tüm kullanıcıların; “insanlar arası davranış örgülerini, aralarındaki sosyal ilişkileri, zihinsel, kültürel, ekonomik, politik ve coğrafi konumlarını, hangi sitelerde dolaştıklarını, hangi içeriklerle ilgilendiklerini, satın aldığı veya ilgilendiği ürünleri, başvurduğu hizmetleri, sosyal medya paylaşımları, beğenileri, ilişkileri, ait olunan toplulukların verilerine erişebilmektedir. Kişilerin inançları, politik görüşleri, eğitimleri, çalışma hayatı, sağlık bilgileri ve kimlik bilgileri, ne kadar vergi ödedikleri, hangi partiye oy verdikleri, aktivist olup olmadığı, ev adresi, telefon numarası, işyeri adresi, bir müşteri bir vatandaş ve bir siyasi seçmen olarak potansiyellerini” profilleme kabiliyetine sahiptir.(URL 8) Londra merkezli Cambridge Analytica adlı veri analiz firmasının, 50 milyon Facebook kullanıcısının hesaplarından izinsiz topladığı kişisel verileri, ABD’de Kasım 2016’da yapılan başkanlık seçimleri ile İngiltere’de Haziran 2016’da gerçekleşen Avrupa Birliği Brexit referandumunu etkilemek için kullandığına dair suçlamalar, küresel ölçekte bir krize yol açmıştır.

İngiltere, ABD ve AB’deki derinleşen kriz, Facebook’u Atlantik’in iki tarafında başlatılan soruşturmalara karşı karşıya getirmiştir.(URL 8) Bütün bunlar, söz konusu şirketin eski bir çalışanı olan, Christopher Wylie’ nin Facebook hesabından yaptığı güncel paylaşımlarla, Facebook’un «veri güvenliği kurallarını» nasıl ihlal ettiğini duyurmasıyla ortaya çıkmıştır. Kişisel veriler Aleksander Kogan adında bir akademisyen tarafından hazırlanan ve Cambridge Üniversitesi’nde başka bir çalışma için tasarlanan “thisisyourdigitallife” adlı uygulama üzerinden toplanmıştır. Binlerce kişi, akademisyene ait “Global Science Research” firması

üzerinden para karşılığında kişilik testi uygulamayı ve kişisel bilgilerinin akademik araştırma amaçlı kullanılmasını kabul etmiştir. Fakat uygulama teste katılanların Facebook arkadaşlarının da bilgisini toplayarak milyonlarca profillik bir veri havuzu oluşturmuş ve 2015 yılında Cambridge Analytica'ya iletilmiştir. **(URL 9)** Facebook CEO'su Mark Zuckerberg, 50 milyon kullanıcı profiline ait verilerin Cambridge Analytica veri şirketi tarafından usulsüz kullanıldığının ortaya çıkması üzerine olayla ilgili yaptığı ilk açıklaması “Hata yaptık” olmuştur.

Zuckerberg, Facebook'tan 21 Mart 2018'de yaptığı yazılı açıklamada yaptıkları hataların, kullanıcıların verilerinin analiz şirketinin eline geçmesine neden olduğunu belirtip “Verilerinizi koruma sorumluluğumuz var, eğer bunu yapamıyorsak sizi de hak etmiyoruz demektir” mesajı paylaşmıştır.**(URL 10)** Kişisel verileri izinsiz kullanılmasına ilişkin skandal ile birlikte Facebook itibar kaybına uğramıştır. Başlatılan hukuki sürecin dışında, ilk büyük tepki yaklaşık 2,6 milyon takipçisi bulunan, Tesla ve SpaceX şirketlerinin CEO'su Elon Musk'dan gelmiştir. Musk, #deletefacebook kampanyasına destek vererek şirketlerinin Facebook hesaplarını silmiştir.

500 milyar dolar piyasa değeriyle ABD'nin en büyük şirketlerinden olan Facebook, Cambridge Analytica skandalının ortaya çıkmasının ardından bir hafta içerisinde 50 milyar dolar değer kaybı yaşamıştır.**(URL 11)** Bu çok kısa süre önce gerçekleşen örnek olayda görüleceği üzere suç ve güvenlik ilişkisinde kırılma noktası, Facebook gibi devası bir sistemin, paylaşımcıların özel bilgilerini koruyamaması ve akademisyen Aleksander Kogan'ın erişebilmesini de engelleyememiş olmasıdır.

Başka bir ifade ile bir sosyal medya platformuna ait kullanıcı verilerinin, izinsiz olarak bir seçim kampanyası için elde edilebilmesi, bu platformların güvenilirliğinin sorgulanması gerektiğini gündeme getirmektedir. Bu bakımdan kontrol ve denetim eksikliğinden kaynaklanan, kurumsal ya da çalışan kaynaklı güvenlik zafiyeti, sosyal medyada ya da sosyal medya aracılığı ile işlenen suçlara sebebiyet vermektedir. İletişim aracı olarak kullanılmasının dışında kişilerin tüm hikâyelerinin ve bilgilerinin paylaşıldığı sosyal ağlar aynı zamanda suç işleme eğiliminde olan kişiler için, izlerinin zor bulunacağı, sanal bir suç işleme ortamı haline gelmiştir.

Bireylerin, sosyal medyada yaptıkları her paylaşım ve faaliyetten dolayı, hukuki ve cezai sorumlulukları bulunmaktadır. Bireyler, sosyal medyayı kullanırken, hem kamuyu ilgilendiren, hem kişilerin özel hukukunu ilgilendiren hukuka aykırı faaliyetlerde bulunabilmektedir. Bu faaliyetler, sosyal medya vasıtasıyla işlenen adi suçlar, kişi ve kurumların özel hukuka ilişkin haklarının ihlali olarak

karşımıza çıkabilmektedir.[51] Sosyal medya ağları geliştikçe, sosyal medya üzerinden işlenen suçlar da çeşitlenerek, karmaşıklaşmaktadır. Bilişim suçlarının büyük bir bölümünün sosyal medyada işlendiğini söylemek yanlış olmayacaktır. Gerçek hayatta işlenen suç ile sanal dünyada işlenen suç arasında mekânsal farklılık haricinde herhangi bir ayırım bulunmamaktadır. Ancak teknik özellikleri ve sınıraşan doğası gereği, suçun tanımlanmasında, delillendirilmesinde ve yaptırımlarında güçlükler yaşanabilmektedir. Paylaşımında bulunulan ortam sanal olduğu kadar, işlenen suç da o derecede gerçektir; neticesinde ciddi sosyal, ekonomik ve psikolojik mağduriyetler ortaya çıkmaktadır.

Sosyal Medya Üzerinden İşlenen Suçlar

Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki baş döndürücü gelişmeler sosyal ağlar üzerinden pek çok faaliyetin kolaylıkla yapılmasına olanak sağlamıştır. Bu teknolojilerin kullanımı ile klasik suç modelleri daha profesyonelce, gelişmiş teknik yöntemlerle ve kolayca işlenmekte ayrıca her geçen gün yeni suç tipleriyle de karşılaşmaktadır. Sosyal medyanın pozitif anlamda iletişim kurma aracı olarak kullanılmayıp, negatif olarak illegal fiiller için kullanılması, çok geniş yelpazede suç unsurlarını ortaya çıkarmıştır. Tehditten hakarete, kişisel verilerin ele geçirilmesinden özel hayatın gizliliğini ihlale, halkı kin ve düşmanlığa sevk etmekten suç ve suçluyu övmeye kadar çok sayıda suç sosyal ağlar üzerinden işlenmektedir.

Çok hızlı ve denetimsiz bir şekilde geliştiği düşünülen sosyal medyada işlenen suçlar, günümüzde işleniş yöntemlerine göre birçok şekilde sınıflandırılmıştır. Sosyal medyada işlenen suçları, kanuni karşılıkları dikkate alınarak, kendi aralarında sistematik bir biçimde şekil 6'daki gibi gruptandırabiliriz.

KİŞİYE KARŞI İŞLENEN SUÇLAR	TOPLUMA KARŞI İŞLENEN SUÇLAR	DEVLETE KAR İŞLENEN SUÇLAR
Tehdit – Hakaret – Şantaj (TCK 106, 125,107)	Nefret ve Ayrımcılık (TCK 122)	Devletin Egemenlik Alametlerini Aşağılama (TCK 300)
Dolandırıcılık (TCK 158)	Kişilerin huzur ve Sükûnunu Bozma (TCK 123)	5816 sayılı Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkında Kanun
Adil Yargılamayı Etkilemeye Teşebbüs (TCK 288)	Kişiler Arasındaki Kuşmaların Dinlenmesi ve Kayda Alınması (TCK 133)	Türk Milletini, Türkiye Cumhuriyeti Devletini, Devletin Kr. ve Org. Aşağılama (TCK 301)
Müstehcenlik (TCK 226) Fuhuş (TCK 227) Cinsel taciz (TCK 105)	Suç İşlemeye Tahrik (TCK 214)	Savaşta Yalan Haber Yayma (TCK 323)
İftira (TCK 267)	Halkı Kin ve Düşmanlığa Tahrik veya Aşağılama (TCK 216)	Gizli Kılması Gereken Bilgileri Açıklama (TCK 330) Yasaklanan Bilgileri Açıklama (TCK 336)
Güveni Kötüye Kullanma (TCK 155)	Kanunlara Uymamaya Tahrik (TCK 126)	Göreve İlişkin Sırrın Açıklanması (TCK 258) Gizliliğin İhlali (TCK 285)
Suç Delillerini Yok etme, Gizleme veya Değiştirme (TCK 281)	Kumar Oynanması İçin Yer ve İmkân Sağlama (TCK 228)	Yasaklanan Bilgileri Siyasal veya Askerî Casusluk Maksadıyla Açıklama (TCK 337)
Ses veya Görüntülerin Kayda Alınması (TCK 286)	Halkı Askerlikten Soğutma (TCK 318)	Cumhurbaşkanına Hakaret (TCK 299)
Adil Yargılamayı Etkilemeye Teşebbüs (TCK 288)	Askerleri İtaatsizliğe Teşvik (TCK 319)	Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu (TCK 220)

Şekil 6: Sosyal Medyada Kişiyne, Topluma ve Devlete Karşı İşlenen Suçlar

Teknolojinin gelişmesi ile birlikte bilişim dünyasında ortaya çıkan ücretli ve ücretsiz uygulamalarla mobil ve PC kullanıcıların kendisini gizlemesine, konumunun bulunduğu yerden farklı bir yerde göstermesine olanak sağlamaktadır. Bu uygulamaların herhangi bir kontrolünün bulunmaması, kullanıcıların kendisini gizlemesine olanak sağlayarak anonimlik kavramı ön plana çıkarmaktadır. Bu durum suç soruşturmalarında suçlunun tespitinin giderek zorlaşmasına neden olmaktadır.

Suçun Nevi	2016			2017		
	Olay Sayısı	Yakalama	Tutuklama	Olay Sayısı	Yakalama	Tutuklama
Bilişim ve Banka Sistemleri Aracılığıyla Nitelikli Dolandırıcılık (TCK:158/1-f)	558	121	38	1485	259	158
Banka ve Kredi Kartlarının Kötüye Kullanılması (TCK:245/2-3)	1063	176	59	712	178	81
Bilişim ve Banka Sistemleri Aracılığıyla Hırsızlık (TCK:142/2-e)	268	98	21	421	180	48
Bilişim Sistemlerine Yönelik Suçlar (TCK:243-244)	552	187	39	742	258	57
Bilişim Sistemlerini Kullanarak Özel Hayatta Ve Hayatın Gizli Alanına Karşı İşlenen Suçlar (TCK:132-136)	968	107	16	481	81	22
Kumar Oynanması İçin Yer Ve İmkan Sağlanması (TCK:228)	15	15	10	91	90	44
Çocuk Pornografisi (TCK:226-3)	180	50	25	212	75	38
TOPLAM	3604	754	208	4144	1131	448

Şekil 7: İstanbul Emniyet Müdürlüğü Siber Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü 01 Ocak – 31 Aralık 2016 / 2017 Tarihleri Arası Meydana Örnek Olaylar İstatistiği

Şekil 8’de yer alan tablo bilgileri incelendiğinde 2017 yılı içerisinde yer alan olay sayısı, yakalanan ve tutuklanan sayılı göz önüne alındığında 2016 yılına göre olay sayısının yaklaşık olarak %14 arttığı, yakalanan kişi %33 arttığı ve tutuklanan kişi sayısının da % 54 artış gösterdiği görülmüştür.

21.02.2014 tarih ve 6526 Terörle Mücadele Kanunu ve Ceza Muhakemesi Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 12 maddesinde Nitelikli Hırsızlık (Madde 142) eklenmesi, 24.11.2016 tarih ve 6763 Ceza Muhakemesi Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair kanunun 26. Maddesinde Nitelikli Dolandırıcılık (Madde 158) eklenmesi, 15.08.2017 tarih ve 694 sayılı KHK kapsamında 23/b Maddesinde yer alan iletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınması düzenlenmiştir.

Kanun hükümlerinde yapılan bu düzenlemeler, kolluk kuvvetlerinin suç/suçlu takibinde imkanlarının artmasına, delillerin daha sağlıklı toplanmasına imkan sağlamıştır. Bu hukuki düzenlemelerin yanı sıra kolluk kuvvetinin teknik olanaklarının ve mesleki profesyonelliğin artması, suçlarla mücadelede başarı oranını yükseltmiştir.

SONUÇ

İnternet ve iletişim teknolojilerinin gelişimi ve dönüşümü, tüm dünyada klasik iletişim standartları ile kıyaslanamayacak ölçekte sosyo-kültürel, ekonomik ve siyasal etkileri beraberinde getirmiştir. Kamu ve özel kurumlar, vatandaşlar bilgi alışverişini kolaylaştıran ve hızlandıran bilişim teknolojilerinin ortaya çıkardığı, bu yeni iletişim modeline adapte olmaktadır. Bilişim sistemlerinin yapı ve fonksiyon yönüyle sürekli büyümesi kullanıcılar tarafından dikkatle takip edilmesi gereken birçok hususu da beraberinde getirmektedir.

Bilişim dünyasının yansıması olarak kabul edilen, günümüzün vazgeçilmez unsurlarından bir olan sosyal ağlar, yeni yaşam pratiklerini ortaya çıkarmaktadır. Mekân ve zaman sınırlaması olmaksızın, iletişim ve etkileşime imkân veren bu internet teknoloji uygulamaları sürekli çeşitlenmektedir.

Çalışmada bilişim suçları, iletişim parametreleri içerisinde sosyal medya ve suç ilişkisi irdelenmiş, gerçek hayattaki izdüşümleri değerlendirilmiştir. Bunun temel sebebi sanal ortamda olduğu gibi, gerçek hayatta da suç ve iletişim paradigmaları önemini korumakta, mücadele yöntemleri oluşturulmaktadır. Zira suç her iki ortamda da bireylerin ceza sorumluluğunun doğmasını sağlayan eylemleri ifade etmektedir. Bilişim suçları kabaca dijital teknolojileri kullanarak gerçekleştirilen kanunsuz faaliyetlerdir. Sosyal medyada paylaşımında bulunulan platform sanal olsa da orada meydana gelecek olan suç ve suç unsurları, şüphesiz ki gerçektir ve hukuki yaptırımlarla karşılık bulmaktadır.

Bilişim suçları 2004 yılında ve 5237 sayılı yeni Türk Ceza Kanunu, Onuncu Bölümde “Bilişim Alanında Suçlar” başlığı altında tanımlamıştır. Kanun kapsamlı olarak incelendiğinde genel itibariyle doğrudan bilişim sistemlerinin amaç ve araç olarak kullanıldığı suçlara karşı oluşturulan müeyyideler göze çarpmaktadır. Bilişim suçları Birleşmiş Milletler, Avrupa Konseyi, çeşitli kurum ve kuruluşlar tarafından yapılan tasniflerde de bu husus ön plana çıkmaktadır. Bu bağlamda kurumların ve uzmanların bilişim suçlarını sınıflandırması kanun maddeleri doğrultusunda yapıldığı görülmektedir. Bu çalışmada bilişim suçlarının tasnifi kanuni karşılıklarından ziyade, fonksiyonları göz önüne alınarak yapılmıştır. Doğrudan bilişim sistemlerini hedef alan suçlar, bilişim sistemlerinin araç olarak kullanıldığı suçlar, hedef odaklı karmaşık bilişim suçları (APT) olarak ayrılmıştır. İşleniş yol ve yöntemleri, meydana getirdiği zararın büyüklüğü göz önüne alındığında APT suçlarını ayrı bir maddede değerlendirmesi uygun görülmüştür.

Bilişim suçlarının sıklıkla, işlendiği mecralardan biri de sosyal medya platformlarıdır. Sosyal medya veya sosyal medya üzerinden gerçekleştirilen suçlar; kişilere karşı yapılan tehdit ve hakaretten, suç işlemek amacıyla örgüt kurmaya kadar birçok suçu kapsamaktadır. Bu açıdan bakıldığında gerçek yaşamda işlenen suçların, sosyal medyada da karşımıza çıktığı görülmektedir. Çalışmada sosyal medya ve suç ilişkisinde izlenen yol doğrultusunda, sosyal medyada işlenen suçları kişiye, topluma ve devlete karşı işlenen suçlar şeklinde kategorize etme ihtiyacı duyulmuştur.

Sosyal medya ve suç kavramlarının bir araya gelmesinin temel sebebi, sosyal medyanın illegal faaliyetler için kullanılmasıdır. Ancak sosyal medyanın birey ve toplum yaşam kalitesine birçok katkısı bulunmaktadır. Sosyal medya iletişime farklı bir boyut kazandırarak, insanların sanal ortamlarda daha fazla görünür olmalarını sağlamıştır. Bireyler sosyal medya iletişimini kullanarak, fikirlerini, tecrübelerini, düşüncelerini sosyal ağ platformlarında paylaşan dinamik aktörlerine dönüşmüşlerdir. Bundan dolayı gündelik yaşamın vazgeçilmez bir unsuru haline gelen sosyal ağlar; bireylerin ekonomik, toplumsal, kültürel ve eğlence dünyalarına tesir eden bir mecra haline gelmiştir. Sosyal medya kurumların hedef kitlesi ve paydaşlarıyla etkileşime geçtiği, kurumsal imaj, kurumsal kültür ve itibarını hedeflediği seviyede ortaya koyduğu devasa iletişim alanı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sosyal medya; dipsiz kuyu misali her atılan paylaşımı yutmakta iken, hazım zorluğu çektiği negatif yönlerini de dışarı vurmaktadır. Bu dışı vurum bireyi, toplumu ve yönetimleri derinden etkilemektedir. İnsanlar günlük haberleri sosyal medyadan paylaşmanın görüşü ile almakta, merak duygusu ile sosyal medyada uzun saatler geçirmekte ve faaliyetlerini bu platformlarda paylaşmaktadırlar. Bundan dolayı fazla ve yoğun bir şekilde sosyal ağları kullanan bireyler yalnızlaşmakta aileler ve çocukları dijital dünyanın olumsuzluklarından ciddi şekilde etkilenmektedirler. Başka önemli bir husus da kişilerin oldukları değil, olmak istedikleri kimliklerle sosyal ağda bulunmalarındır. Bunun en önemli handikabı; sosyal medya platformlarının güvenilmezliğinin deklare edilmesi, kişilik çatışması yaşayan bireyler ile her an sosyal medyada karşılaşma olasılığının olmasıdır. Güvenilir olmayan çoklu sanal ortamın zarar verebileceği duygusu kullanıcılar açısından travmatik bir durumdur.

Toplumsal açıdan değerlendirildiğinde sosyal medyanın sürükleyici gücü öne çıkmaktadır. Pozitif anlamda toplumsal dayanışma ve birlik beraberlik için üstlendiği rol, kitleleri illegal faaliyetlere sürükleyerek bir iletişim canavarına da dönüşebilmektedir. Manipüle edilen haber ve görsellerle kullanıcılar, provoke edilebilir, dezenformasyonlar ile tahrik edilebilir ya da kutuplaştırılabilirler. Bu hali ile sosyal medya ortaya koyduğu yeni iletişim modeli ile yüzyüze iletişim ve kitlesel iletişimi aynı anda gerçekleştirdiğinden, algı yönetimi açısından önemli yer tutmaktadır.

Facebook, Twitter, Instagram vb. gibi hesaplardan, sosyal yaşam pratiklerinin eş zamanlı olarak paylaşılması, sosyal medyanın, doğal hayatın akışında önemli bir yer tuttuğunun göstergesidir. Çalışma içerisinde tarama yöntemi bilişim sistemleri, sosyal medya iletişimi ve suç ile ilişkileri üzerinde durulmaya çalışılmış, belirtilen başlıklar ile ilgili istatistiki veriler ile desteklenmeye çalışılmıştır. Üç konu da aralarındaki önemli illiyet bağı ve sebep, sonuç ilişkisi nedeni ile aynı çalışmada yer almıştır.

Gelişen teknoloji sayesinde bilişim sistemleri, internet ve sosyal medya kullanımı istatistiki verilere göre her yıl artmaktadır. Çoklu sanal ortamın kullanımı ile suç arasında doğru orantı mevcuttur. Diğer bir ifade ile sosyal ağlar ve bilişim sistemlerinin kullanımı arttıkça suç işleme oranı da artmıştır. İstanbul ili ele alındığında bu tür suçların işlenme oranı arttıkça, yakalanma oranı da arttığı gözlenmektedir. Ancak çok hızlı bir şekilde büyüyen sosyal ağlar ile bilişim sistemlerinde, henüz ön denetim veya kontrol mekanizmaları oluşturulmadığından, sanal ortamın takibinin yapılmasında güçlükler yaşanmaktadır. Önlem alınmaz ise sürekli değişim ve gelişim gösteren bu çoklu sitem ortamında, suç ve takibindeki güçlük daha da artacaktır.

Suç ilişkisinin yanısıra sosyal medya, iletişim parametreleri ile irdelendiğinde de bir takım bireysel ve toplumsal zafiyetler olduğu görülmektedir. Sanal ortam kullanıcılarının profillerini doğrulatici bir mekanizma olmadığından, bir klavyenin arkasına sığınarak suç işleme özgürlüğü kazandığını sanan veya toplumun değer yargılarını hiçe sayarak küfre varan ifadeler kullananlara rastlamak olasıdır. Üstelik “anonimlik” adı altında, gerçek kimliğin kullanılmama hakkı olarak görülen, bu tip davranışlar, herhangi bir “nickname” ile gerçekleştirilebilir. Ayrıca özellikle sosyal ağlarda kullanılan jargonun dilimize ciddi tahrifatları olmaktadır. Harf yerine sembol, resim kullanılmasına, dilimizde olmayan harfleri kullanıp, olanları da kullanılmamasına bakıldığında, “sosyal medya dili” tabiri yerine “sosyal medya anlaşma modeli” kavramını kullanmayı öne sürebiliriz.

Bilişim sistemleri ve sosyal medya hakkında tüm incelenen hususlar ele alındığında; hukuki yaptırımlar, proaktif ve reaktif kolluk tedbirleri, sadece suç potansiyellerine yönelik bir mücadele alanı oluşturmaktadır. Günümüzde sürekli gelişerek değişen bu çoklu ortamdaki olumsuzluklar hakkında, bu mecrayı iyi etüt etmiş, ilgili kurumlar ve uzmanlar tarafından irdelenerek, rasyonel çözüm önerileri getirilmesi uygun olacaktır. Ayrıca aileler bilişim sistemlerini, mobil cihazları çocuklarına kontrollü ve bilinçli bir biçimde kullandırmalıdır. Bunun temini için öncelikle ebeveynler, öz disiplin paradigmasında koydukları kurala kendileri uymaları gerekmektedir.

Bu çalışmada farklı bir bakış açısı ile bilişim sistemleri ve sosyal medyanın negatif ve pozitif boyutları üzerinde durulmuştur. Negatif taraflarının kapsamlı olarak açıklanması, bilişim teknolojilerini reddedilmesi veya duyarsız kalınması anlamına gelmemektedir. Yarın bu teknolojiler, bugün olduğundan daha fazla bireysel, sosyo-kültürel ve ekonomik yaşamın içerisinde olacaklardır. Kuşkusuz birçok olanaklar, yenilikler ve kolaylıklar sunacaklardır. Çoklu sanal ortamlarca sunulan, birçok bileşene sahip dinamiklerden, olabildiğince yaralanmak olması gereken bir davranış modelidir. Dikkat çekilmek istenen, bu mecraların verebileceği zararları önlemek ve minimize etmek için, bireysel ve toplumsal bilinci oluşturmak, gereken mikro ve makro tedbirleri almaktır.

KAYNAKÇA

Morrison, Wayne.(2013).“What is crime? Contrasting definitions and perspectives. Ed. Hale, Chris Hayward, Keith, Wahidin, Azrini and Wincupi Emma Criminology, ss.3-22.

Rahimova, İlhan.(2014).“Suç ve Ceza” Türkiye Barolar Birliği Yayınları, İstanbul.

Tunç, Hakan.(2008).“Polisin Suç Olgusuna Bakışı Ve Suça Karşı Uzmanlaşma Çalışmaları” Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, SBE.

Aral, Vecdi.(1983).“Hukuk ve Hukuk Bilimi Üzerine” Üçdal Neşriyat, İstanbul.

Ersoy, Yüksel.(2002).“Ceza Hukuku Genel Hükümler” İmaj Kitabevi, Ankara.

Zafer, Hamide.(2011).“Ceza Hukuku Genel Hükümler” Beta Basım Yayın, İstanbul.

Levitsky, Melvyn.(2003).“The Dark Side of Globalization” International Studies Review, The International Studies Association, Vol.5, No.2, ss.253-254.

Mohammad, Mahathir.(2003).“Küreselleşme ve Yeni Gerçeklikler” Ter: Saylon Danışmanlık Güzel Sanatlar Matbaası, İstanbul.

Sha, Lui, Gopalakrishnan, Sathish, Liu, Xue and Wang, Qixin. (2008).“Cyber-physical Systems: A New Frontier” IEEE International Conference on Sensor Networks, Ubiquitous and Trustworthy Computing,ss.1-9.

Demir, Ömer, Arıç, Mehmet ve Polat, Halil.(2015).“Bilişim Suçları ve Bilişim Yoluyla İşlenen Suçlar” Adalet Yayınevi, Ankara.

Saini, Hemraj, Rao, Yerra Shankar, Rao ve Panda, T.C.(2012). “Cyber-crimes and Their Impacts: A Review”International Journal of Engineering Research and Applications, Vol.2 Issue.2, ss.202-209

McCusker, Rob.(2006).“Transnational Organised Cyber Crime: Distinguishing Threat From Reality’ Crime, Law and Social Change, Teeside University, Springer Verlag, ss.257-273.

Pallı Hayati.(2008).“Türk Hukukunda ve Mukayeseli Hukukta Bilişim Suçları” Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi SBE.

Kurt, Levent.(2005)“Tüm Yönleriyle Bilişim Suçları ve Türk Ceza Kanunundaki Uygulaması” Seçkin Yayınları, Ankara.

TBMM.(2012). “Bilgi Toplumu Olma Yolunda Bilişim Sektöründeki Gelişmeler İle İnternet Kullanımının Başta Çocuklar, Gençler Ve Aile Yapısı Üzerinde Olmak Üzere Sosyal Etkilerinin Araştırılması Amacıyla Kurulan, Meclis Araştırması Komisyonu Raporu” Dönem:24, Yasama Yılı:2, ss:381.

Correa, Hinsley, Amber Willard ve Zuniga, Homero Gil.(2010). “Who Interacts On The Web? The Intersection Of User’s Personality and Social Media Use” *Computers in Human Behavior*, ss.247-253.

Mavnacıoğlu, Korhan.(2015). “Kurumsal İletişimde Sosyal Medya İletişimi” *Beta Basım Yayın, İstanbul*.

Gafuroğulları, Deniz.(2015). “Sosyalleşme Olgusu ve Tüketim Toplumunda Pinterest Kullanımı” *Der. D. Yengin, Sosyal Medya Araştırmaları, Paloma Yayınevi İstanbul*, ss. 149-184.

Sütçü, Cem Sefa.(2012). “Sosyal Medyaya Girmeden Önce Bilinmesi Gerekenler” *Ed. D. Yengin, Yeni Medya Ve..., Anahtar Kitaplar Yayınevi, İstanbul*, ss. 74-89.

Kılıç, Çetin.(2015). “Gündem Belirleme Kuramı Çerçevesinde Siyasal Karar Verme Sürecine Sosyal Medya Etkisinin İncelenmesi” *Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi, SBE*.

Tuncer, Selim.(2015). “Sosyal Medya” *Ed. Z.Özata, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir*.

Çakmak, Veysel.(2014). “İletişim Kaygısının Sosyal Medya Kullanımı Üzerine Olan Etkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Örnek Olay İncelemesi” *Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, SBE*.

Bilbil, Emel Karayel ve Çerçi, Merve.(2015). “Sosyal Medyada Benlik Sunumu: Facebook Üzerine Bir Analiz” *Der. D. Yengin, Sosyal Medya Araştırmaları, Paloma Yayınevi, İstanbul*, ss.281-293.

Gezgin, Suat ve İralı, Ali Efe (2017). “Sanal Ortamdaki Yeni Etkileşim Araçlarının Sosyo-politik ve İktisadi Alanlarla Birlikteliği” *Yeni Medya Analizleri, Ed.S. Gezgin, A. Efe İralı, Eğitim Yayınevi, İstanbul*, ss.119-146.

Yağmurlu, Aslı.(2011). “Kamu Yönetiminde Halkla İlişkiler ve Sosyal Medya” *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, ss.5-15

Yılmaz, Damla.(2015). “Mobil Fotoğraf Estetiği ve Instagram” *Der. D.Yengin, Sosyal Medya Araştırmaları, Paloma Yayınevi İstanbul*, ss.125-148.

Akyazı, Ayşenur.(2015). “Bir İletişim Platformu Olarak Sosyal Medyada Çocuğa Yönelik Şiddetin Yansıması” Der. D. Yengin, Sosyal Medya Araştırmaları, Paloma Yayınevi İstanbul, ss.45-56.

Burgaz, Ayça.(2014). “Halkla İlişkilerde Sosyal Medya Kullanımı ve Sosyal Medyada Pazarlama” Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi, SBE.

Heller, Baird, Parasnis, Gautam.(2011). “From Social Media To Social Customer Relationship Management Strategy” & Leadership, Emerald Group Publishing Limited, Vol.39 ss.30-37.

Poynter, Ray.(2012). “İnternet ve Sosyal Medya Araştırmaları El Kitabı” Çev.Ü.Şensoy, Optimist Yayınları, İstanbul.

Tokatlı, Mehmet, Özbükerci, İbrahim, Günay, Nazan ve Vural, Beril Akıncı.(2017). “Kurumsal İtibarın Sosyal Medya Üzerinden Aktarımı: Sektör Liderlerinin Twitter Yönetimi Üzerine Bir Araştırma” Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi, Cilt:5, Sayı:1,ss.34-57.

Küçük, Berna.(2015). “Yeni Medya, İhtiyaçlar ve Yeni Görsel Kimlik Sunumu Olarak Digital Portofolyolar:Behane.Net” Der. D. Yengin, Sosyal Medya Araştırmaları, Paloma Yayınevi İstanbul, ss.57-78.

Devran, Yusuf ve Özcan, Ömer Faruk.(2016). “15 Temmuz Darbe Girişimi: Gelenekselden Yeniye Medya Araçlarının Kullanımı” Online Academic Journal of Information Technology, ss.71-92.

Taneri, Gökhan.(2016). “Sosyal Medyada Paylaşım Sorumluluğu” Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Sayı:24, ss.433-460.

Yengin Deniz ve Bayrak Tamer.(2017). “Sanal Gerçeklik” Der Yayınları, İstanbul.

Tiryaki, Salih.(2012). “Sosyal Medya ve Facebook Bağımlılığı” Literatürk Academia, İstanbul.

Aydemir, Mustafa.(2014). “Sosyal Medyanın Toplumsal Eylemleri Yönlendirmesi: Soma Maden Kazası Örneği” Ed.M. Demir, Yeni Medya Üzerine, Literatürk Academia, İstanbul, Vol.2, ss.63-92.

Gitomer, Jeffrey.(2012). “Sosyal Patlama” Mediacat Kitapları, 2. Baskı, İstanbul.

Özdemir, Zafer.(2015). “Sosyal Medyada Kimlik İnşasında Yeni Akım: Özçekim Kullanımı, Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, ss.112-131

Tokgöz, Cemile.(2017). “Kimlik Ve Bellek Ekseninde Sosyal Medya Anlatıları” Intermedia International Peer-Reviewed E-Journal Of Communication Sciences, ss:255-268.

Aktaş, Elif ve Şentürk, Leyla. (2014). “Türkçe Öğretiminde Kuramsal ve Uygulamalı Çalışmalar” Sosyal Medyada Türkçenin Kullanımı Üzerine Nitel Bir Araştırma, Ed. K.İşeri, G.Çetinkaya, T.Çelik, S.Demirgüneş, T. Daşöz, Y.Gençer, Pegem Akademi Yayınları, Baskı:1, Ankara, ss.415-430.

Veysel, Eren ve Aydın, Abdullah.(2014). “Sosyal Medyanın Kamuoyu Oluşturmadaki Rolü ve Muhtemel Riskler” Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, ss.197-205.

Korkmaz, Ali.(2012). “Arap Baharı Sürecinde İnternet ve Sosyal Medyanın Rolü” International Symposium on Language and Communication: Research Trends and Challenges (ISLC), ss.2147-2153.

Kırık, Ali Murat.(2012). “Arap Baharı Bağlamında Sosyal Medya-Birey Etkileşimi ve Toplumsal Dönüşüm” 21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Eğitim Bilimleri ve Sosyal Araştırmalar Dergisi.

Babacan, Mehmet Emin, Haşlak, İrfan ve Hira, İsmail.(2011). “Sosyal Medya ve Arap Baharı” Akademik İncelemeler Dergisi, ss.63-91

Lotan, Gilad, Graeff, Erhardt, Ananny, Mike, Gaffney, Devin and Pearce, Ian. (2011). “The Arab Spring| The Revolutions Were Tweeted: Information Flows During The 2011 Tunisian and Egyptian Revolutions” International Journal of Communication, ss.5-31.

Doruk, Ece, Karadoğan, Çavdar, Duygu ve Okumuş, Meryem.(2014). “Sosyal Medya Kullanıcılarının Sanal Ve Gerçek Hayattaki Protestolara Katılma Durumlarının Karşılaştırması ve Sanal Protestaların Kullanıcı Algısı Bakımından Etkililiği” Ed.M. Demir, Yeni Medya Üzerine, Literatürk Academia, İstanbul, Vol.2, ss.213-242.

Yamamoto, Gonca Telli ve Karamanlı Şekeroğlu Özgür.(2014). “ Sosyal Medya ve Blok Kriteri” Yayınevi, İstanbul.

Altunbaş, Fuat.(2014). “Sosyal Medyaya Genel Bir Bakış”. Ed.M. Demir, Yeni Medya Üzerine, Literatürk Academia, İstanbul, Vol.2, ss.45-62.

Netchitailova, Ekaterina Flaneur. Yılmaz, Berkay.(2015). “Hukukta Yeni Bir Alan: Sosyal Medya Hukuku” Hukuk Gündemi Dergisi” ss.46-49.

URL 1> <http://yirmisekiz.net/2016/10/23/suc-ceza-ve-guvenlik-tedbiri-kavramlari/>

URL 2> http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5aad012396e015.88155199

URL 3> <http://www.biakraporu.org/docs/rapor.kisim3.bolum02.pdf>

URL 4> <http://conventions.coe.int/Treaty/EN/Treaties/html/185.htm>

URL 5> <https://lostar.com.tr/2014/11/advanced-persistent-threat-apt.html>

URL 6> <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=24862>

URL 7> <http://www.ilimvemedenyet.com/15-temmuz-darbe-girisimini-engellemede-sosyal-medyanın-etkisi.html>

URL 8> <https://www.sabah.com.tr/gundem/2018/03/25/facebookun-veri-madenciligi-nasil-bir-tehdit>

URL 9> <http://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-43469094>

URL 10> <http://www.haberturk.com/facebook-ceo-su-zuckerberg-den-tam-sayfa-ozur-mesaji-1890642-ekonomi>

URL 11> <http://www.haberturk.com/elon-musk-facebook-sayfalarini-sildi-1889184-ekonomi>